

Upravišтво: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto
78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5. telefon
3122, 3123, 3124 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg št. 7. telefon št. 2455,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Ob londonskem posetu kralja Karola

Poset rumunskega kralja Karola v Londonu je bil dogovorjen že davno pred dogodki, ki so tako odločilno preoblikovali politično lice Evrope, a se je sprito izrednih razmer moral ponovno odločiti. Okoliščnosti, v katerih se je sedaj izvršil, so od onih v času prvega dogovora dokaj različne. Poset je postal še važnejši in vzbujal prav radi tega zelo veliko pozornost. Obsežni komentarji svetovnega tiska do- volijo zgornjo pričajo o tem.

Ni šele znamenje najnovejše dobe, da se zapad močneje zanima za južno-vzhodno Evropo. V teku zadnjega leta, že dolgo pred češkoslovaško katastrofo, so se na zapadu, osobito na Angliškem, v rastoči meri zanimali za evropski jugovzhod, posebno za Rumunijo. Soglasno so naglašali poučeni vi- ri, da temelji interes Velike Britanije na važnih gospodarskih razlogih. Zna- no je, da razpolaga Rumunija z veliki- mi zalozami nafte, vrh tega z veliki- mi množinami živil, posebno žita, po- leg tega tudi glede rud ni na slabem. Vdobi, ko postaja borba za surovine, osobito za pogonsko silo in za živila, čim dalje hujša in zavzema vedno šir- še dimenzije, je mogla veljavnost Ru- munije samo še narasti. Ne more se reči, da bi se pomen teh faktorjev v zadnji dobi zmanjšal, marveč bi se mo- glo prej trditi prav nasprotno. K na- vedenim pa pridejo še drugi momen- ti, tako gospodarske kakor politične prirode, kar vse po svoje prispeva k izredni veliki pozornosti, s katero spremlja Evropa pot kralja Karola na Angliško.

Interesantna je primerjava med ko- mentarji listov. Zapadnoevropski listi motre potovanje predvsem z vidikov gospodarske vsebine. dočim se v sred- nji in vzhodni Evropi postavljajo in- teresantna politična vprašanja, ne si- cer jasno in dočno, zato pa tem bolj trdovratno: kako stališče bo zavzela Velika Britanija v tem kočljivem pri- meru, kjer so se prvikat po monakov- skem sporazumu pokazale možnosti za politične razgovore ene od južno- vzhodnoevropskih držav z Anglijo. Ra- zumljivo je, da je po izkušnjah Češko- slovaške široka politična javnost v srednji in vzhodni Evropi do skrajno- sti skeptično razpoložena napram ta- ktm temam, pa da se raje izogne raz- govorom o njih. Zaradi te delikatnosti politične strani je kmalu tudi v sred- njeevropskih in vzhodnoevropskih ko- mentarjih prevladovalo zanimanje za go- spodarsko stran londonskega obiska.

Velika Britanija je pokazala že po- novno, velik gospodarski interes za Rumunijo. Zdelo se je že večkrat, da se pripravila v večjem stilu angažman angleškega kapitala, ki naj bi nazna- čene surovine in živila zagotovila za britanski trg, kateremu bi bile zelo dobrodošle. Zadeva je postala sedaj posebno aktualna, ker je v novejši do- bi tudi Nemčija začela kazati največ- ji interes za gospodarsko sodelovanje z evropskim jugovzhodom. Z uveljav- ljanjem nemških gospodarskih teženj računa vsakdo, kot z nečim povsem normalnim, saj je najprirodnejša stvar, da si želi industrijska Nemčija sode- lovanja z najbližnjimi agrarnimi drža- vami, ki ji morajo v zameno nuditi ži- vila in razne surovine. Gospodarstvo moderne Nemčije in pretežno agrar- nega evropskega jugovzhoda se prav dobro medsebojno dopolnjujeta. Na zapadu hitijo zagotavljati, da Anglija nikakor nima namena, da bi kakorko- li motila ali zavirala to sodelovanje, vendar pa se tudi sama ne more odre- či udeležbi pri tej izmenjavi blaga. Angleški listi naglašajo potrebo, da se v Rumuniji ohrani možnost prostega trga, tako, da država ni navezana sa- mo na prodajo in kupovanje v eni in isti smeri.

Tudi Rumuniji to angleško stremle- nje ni nesimpatično, ker je naravno, da želi imeti trgovske zveze tudi z drža- vami, pri katerih more računati s prostimi devizami, ki ji bi omogočale, da bi sama lahko kupovala blago v drža- vah, kjer bi ji gospodarsko najbolj kazalo. V države z vezanim gospodar- stvom lahko izvaža svoje blago le, ako v zameno nakupi za enako vrednost njihovega blaga. Ta okoliščina je važ- na pri vseh industrijskih izdelkih, prav posebno pa še pri onih, ki so potrebni za okrepitev narodne obrambe. Geopoli- tični položaj Rumunije pa je tak, da so problemi njene narodne obrambe danes še posebno važni in pereči.

Rumunija se na široko naslanja na Črno morje, ki je sicer močno ločeno od pravega Sredozemskega morja, a vendar z njim v dobrem stiku skozi ožine, zlasti za gospodarski promet, ki prihaja za Anglijo v prvi vrsti v po- šte. Rumunija leži obenem na ustju Dunava, ki teče skozi njen teritorij prav tamkaj, kjer se izteka v Črno morje. Dunav pa je ona prometna zve-

ČEŠKOSLOVAŠKA STOPA V NOVO DOBO

Deklaracija vlade na včerajšnji prvi seji narodnega predstavništva — Zahvala Jugo- slaviji in Rumuniji — Slovaški ustavni zakon — Programatičen proglas nove enotne narodne stranke — Izvolitev Chvalkovskega zagotovljena

Praga, 17. novembra h. Po večmeseč- nem odmoru, med katerim je prišlo do znanih dalekosežnih sprememb v ustroju Češkoslovaške republike, se je danes prvič zopet sestala čsl. narodno predstavi- šstvo, to sta poslanska zbornica in senat. Za zasedanje narodnega predstavništva je umevno vladalo v javnosti ogromno zani- manje. Že davno pred napovedano uro so bile vse galerije in obeh zbornicah nabito polne. Med poslušalci na galeriji poslans- ke zbornice je bilo tudi več bivših po- slancev sudetsko-nemške stranke, ki so odložili svoje mandate, odnosno jih izgu- bili, ker so medtem postali državljani Nemčije. Seji so prisostvovali prav vsi narodni poslanci, ki so ostali člani naro- dnega predstavništva, skupaj 211.

Sejo je otvoril predsednik zbornice Ma- lypetr s kratkim nagovorom: v katerem se je spominjal umrlega poslanca Hlinka in umrlega prvega predsednika češkoslo- vaškega parlamenta poznega senatorja socialno demokratske stranke Františka Tomaška. Nato je predsednik zbornice predstavljal poslance vlade z mini- strskim predsednikom generalom Syrovym na čelu. Zbornica je priredila vladi dol- gotrajne ovacije.

Govor predsednika generala Syrovega

Ob največji tišini je nato predsednik vlade general Syrov stopil na govorniški oder in podal v imenu vlade kratko izjavo. V uvodu je naglasil, da gleda vlada z zaupanjem v bodočnost ter da si na vso moč prizadeva urediti na zunan in znotraj take odnošaje, da bo prebivalstvo republi- ke lahko živelo v miru. Pred 20 leti smo ustanovili češkoslovaško republiko s tr- dim namenom, da ustvarimo državo državljanske pravičnosti in kulturne svobo- de. Od vsega začetka smo si v tem duhu in po načelih spravljivosti prizadevali, da ustvarimo v naši državi skupnosti vse po- gote za mirno sožitje narodov. Pokazalo se je, da se naša stremeljenja, da bi po tej poti prišli do narodne sprave in slo- ge, niso dala uresničiti, ker je povsod preva- dala misel narodnega zedinjenja. Tej ideji doprinasmo sedaj nelzmerne žrtve na živ- nem telesu naše države. Trdno pa smo prepričani, da bodo te žrtve našemu tako težko preizkušenemu narodu prinesle tra- jen mir.

Odkritosrčno si prizadevamo, da z vse- ni državami živimo v miru, ki smo ga tako težko odkupili. To velja v prvi vrsti za našega največjega sosedo Nemčijo, nič manj pa za vse ostale sosesde. Z odprtim vizirjem hočemo korakati dalje po tej po- ti. S hvaležnostjo se spominjamo vseh iz- razov simpatij, ki smo jih bili deležni v težkih urah preizkušnje s strani Rumu- nije in Jugoslavije. Z vsemi silami hočemo delati na tem, da nacionalna vprašanja v naši državi ne bodo nikdar več povod za prepire in spore. V Srednji Evropi naj prevladuje duh odkritosrčnega sodelova- nja.

General Syrov je nato podal kratek pregled nedavnih dogodkov in podčrtal ogromno delo, ki sta ga izvršili prejšnja in sedanja vlada. Toplo se je zahvalil vse-

mu prebivalstvu republike za brezprimer- no disciplino, ki jo je pokazalo v tej stra- šni dobi, posebno pristrčno zahvalo pa je izrazil vojski, ki se je pokazala na višini svoje naloge. Prav tako je z izrazi iskren- ne hvaležnosti omenjal zasluge orožništva, policije in finančne straže, ki so bili na najbolj izpostavljenih mestih in ki so vzorno izvršili svojo težavno in odgovorno- sti polno nalogo.

V nadaljnjih izjavah jee Syrov go- vorih o bodočih izjavah pri urejanju in obnovi države in naposled omenil predlo- ženi zakon o avtonomiji Slovaške, za kate- rega je prošil, naj ga zbornica obravnava po skrajšanem postopku. Obenem je pred- ložil zbornici zakon o izrednih pooblasti- lih vladi da bi mogla čim uspešneje vr- šiti svojo nalogo pri gospodarskih in social- ni obnovi. Ker bosta ta dva zakona v najkrajšem času sprejeta, preostanejo sa- mo še volitve novega prezidenta republike.

V to svrhu bo narodno predstavništvo skli- ceno že prihodnji teden.

Svoj govor je predsednik vlade zaklju- čil z apelo, naj vsi, ki jim je pri srcu usoda naroda in dobrobit države, podpi- rajo vlado pri izvrševanju teh odgovornih nalog.

Seja senata

Zbornica je sprejela izjavo vlade z ve- likim odobravanjem. V imenu vladne ve- ličine je bil sestavljen predlog, naj se oba zakonska predloga, ki sta na dnevnem re- du obravnavata po skrajšanem postopku in takoj izročita ustavnemu odboru, ki na- do jutri dopoldne predloži svoje poro- čilo plenumu. Predlog je bil soglasno spre- jet in seja s tem zaključena.

Takoj po končani seji poslanske zborni- ce se je sestel senat. Predsednik senata Soukup je predstavil vlado in se v svo- jem govoru spominjal umrlega senatorja Františka Tomaška, kakor je predsednik vlade general Syrov podal izjavo vlade, enako oni, ki jo je podal v poslanski zbor- nici. Tudi senat je njegov govor sprejel z velikim odobravanjem. Seja senata je bila nato prekinjena in se bo nadaljevala jutri popoldne, ko bo poslanska zbornica oba zakona že sprejela in ju predložila v nadaljnjo obravnavo senatu.

Pred izvolitvijo prezidenta

Praga, 17. novembra h. Nocojšnji listi objavljajo na uvodnem mestu slike zuna- njega ministra Chvalkovskega in njegov življenjepis. Med drugim poudarjajo, da je bil Chvalkovsky eden izmed najvišjih sodrušnikov pokojnega voditelja agrarne stranke in dolgoletnega ministrskega pred- sednika Svehle. V vsem svojem javnem udeleževanju je zastopal načelo, da mora Češkoslovaška živeti v dobrih odnošajih z vsemi sosedji, zlasti tudi z Nemčijo in Italijo. Vsi listi označujejo Chvalkovskega kot skupnega kandidata za bodočega pre- zidenta republike.

Chvalkovsky v Berlinu

Praga, 17. nov. h. Zunanji minister Chvalkovsky in ministar za javna dela general Husarek sta nocoj odpotovala v Berlin, kjer se bosta jutri sestala z raz- nimi vodilnimi nemškimi državniki.

Program nove stranke

Pridružila se je končno tudi katoliška ljudske stranke „Avtoritativna demokracija“ — Napoved socialnopolitičnih reform

Praga, 17. novembra. h. Pred današnjo sejo poslanske zbornice je bila konferen- ca vseh dosedanjih parlamentarnih klubov. Na konferenci so se v skladu z izvršeno pregrupacijo političnih strank izvršile tudi fuzije poslanskih klubov. Češki republikan- ski (agrarni) klub, ki šteje 35 poslancev, med njimi tudi bivšega predsednika vlade dr. Hodžo, narodno socialistični klub, ki ima 26 poslancev, klub narodnega zedinje- nja, ki ima 12 poslancev, klub obrtne stran- ke s 16 poslanci, klub češke ljudske stran-

ke z 21 poslanci, so se združili v novi poslanski klub enotne narodne stranke h kateri je danes pristopil tudi večji del češke ljudske stranke. Le moravsko krilo te stran- ke pod vodstvom msgr. Šramka je začasno še ostalo ob strani. V novem parlamentu so razen tega še delavski (socialistični) klub, slovaški klub, komunistični klub, ma- džarski klub, ki ima 3 poslance, in novo osnovani klub nemških narodnih socialis- tov, ki ima 5 poslancev.

Po priključitvi češke ljudske stranke so se združile v novo narodno stranko vse me- šanske politične stranke. Za časasnega predsednika stranke je bil izvoljen doseda- ni predsednik agrarne stranke Rudolf Be- ran, kateremu je pridružen 14-članski odbor z nalogo, da pripravi vse potrebno za do- končno konstituiranje strankinega vodstva. V tem odboru so predstavniki vseh fuzio- nanih strank in zastopniki mladinskih or- ganizacij. Tako sta se sedaj po 12 letih hu- dega nasprotstva zopet znašla v skupni stranki tudi Strýbrny in Klofač.

Nova stranka je izdala danes daljši pro- glas, naslovljen na česki narod. V proglasu naglašajo, da hoče združiti vse nacionalne sile. Stranka bo podpirala vlado, ki mora bi- ti vladar reda in discipline. Načelo stranke je avtoritativna demokracija. Glede zuna- nje politike pravi proglas, da mora biti re- publika svobodna ter mora živeti v miru in prijateljstvu z vsemi državami, zlasti pa s sosedi. Stara zunanja politika spada v pre- teklost. V gospodarskem pogledu zastopa stranka načelo zasebne lastnine in zasebne iniciative. Socialna politika se mora preu- diti tako, da bo v skladu z resničnimi po- trebami naroda. V tem pogledu bo stran- ka v najkrajšem času sestavila obširen pro- gram, ki mora biti v skladu z nacionalnimi, gospodarskimi, kulturnimi in socialnimi po- trebami naroda in države. Vse, kar je še preostalo iz prejšnje dobe in kar bi moglo

ovirati delo za obnovo, mora izginiti. Zato se mora prepovedati tudi ustanavljanje no- vih strank in čimprej rešiti židovski pro- blem.

Kardinal Kaspar pri papežu

Rim, 17. novembra. AA. Sv. oče pap- ž Pij XI. je včeraj sprejel v zasebni avdien- ci, ki je trajala eno uro, praškega nad- škofa kardinala Kasparja. Kardinal se je sv. očetu zahvalil za simpatije, ki jih je papež izrazil Češkoslovaški v njenih tež- kih urah, ter nato poročal o prebujanju verskih čustev v CSR. Papež je izrazil

upanje, da bo cerkev izšla kot zmagovalka iz vseh težav, v katerih se nahaja. Končno je podelil apostolski blagoslov vsej Češko- slovaški.

Prepoved komunističnega udejstvovanja

Praga, 17. novembra. AA. Češkoslovaška vlada je v oktobru prepovedala delovanje komunistične stranke v CSR. Sedaj pa je bila objavljena uredba, ki pravi, da bo vsak poskus komunističnega delovanja tudi izven stranke kaznovan tudi denarno. Denarna kazen bo znašala 5.000 Kč.

Slovaška avtonomija

Glavne določbe včeraj predloženega slovaškega ustav- nega zakona — Slovaško vlado bo imenoval predsednik republike po predlogu pokrajinskega parlamenta

Praga, 17. novembra h. Ustavni zakon o avtonomiji Slovaške, ki je bil danes predložen narodnemu predstavništvu, slo- ni na načrtu, ki ga je letos spomladj se- stavil predsednik slovaške ljudske stran- ke pokojni pater Hlinka. Prvotni osnutek je bil sedaj izpopolnjen z žilinskimi skle- pi in prilagojen novim razmeram v državi. Zakon ima dva dela. Prvi obsega uvod in splošne ustavne določbe, drugi pa je razdeljen na tri poglavja in obsega 19 členov. V katerih je točno obeležena av- tonomija Slovaške v uvodu poudarja za- kon, da je češkoslovaška republika nastala po svobodni volji dveh enakopravnih narodov. Slovaškemu narodu je bila s pitšburškim dogovorom in drugimi po- godbami in izjavami zagotovljena popol- na avtonomija. Zato je bil v stremeljenju po končni spravi med slovaškimi in če- škimi narodom v duhu žilinskega sporazu- ma predložen ta zakon.

Zakon predvideva široko avtonomijo Slovaške, ki ima avtonomno pokrajinsko vlado in avtonomno pokrajinski parla- ment. Osrednji parlament in osrednja vla- da bosta še naprej vodila vse posle, ki se tičejo narodne obrambe, zunanje politike, ter vse posle, ki se tičejo prometa, pošte, telefona, državnih dolgov, carin in skup- nih državnih podjetij. Vsi ostali posli državne uprave preidejo v pristojnost slo- vaške pokrajinske vlade. Državni jezik na Slovaškem je slovaški, toda vse dru-

ge priznane narodnosti se smejo v občo- vanju z javnimi oblastmi posluževati svo- jega materinega jezika. Volitve v avto- nomni slovaški pokrajinski parlament se morajo izvesti najkasneje dva meseca po uveljavitvi tega zakona, parlament pa se mora sestati v Bratislavi mesec dni po svoji izvolitvi. Avtonomna slovaška vlada bo imenovana po predsedniku repu- blike na predlog slovaškega pokrajinske- ga parlamenta, ki bo volil ministrskega predsednika in ministre.

Večja svoboda za madžarske Slovake

Praga, 17. novembra. AA. (Havas) Ale- ksander Mach, šef slovaške propagande, je na radiu izjavil, da so dobili Slovaki, ki žive v pokrajinah, ki so bile pripojene Madžarski, pravico biti člani slovaške ljudske stranke ter razobešati slovaške zastave.

Rumunska živila za Karpatsko Ukrajino

Bukarešta, 17. novembra. AA. »Cuven- tula« prinaša vest, da bo ukrajinski notranji minister Bačinski obiskal prihodnji teden Bukarešto in se pri tej priliki razgovarjal z rumunsko vlado o načinu preskrbovanja Karpatske Ukrajine z rumunskim žitom in ostalimi poljedelskimi pridelki.

Razgovori kralja Karola z angleškimi državniki

Povečanje rumunskega izvoza v Anglijo — Kralj Jurij bo vrnil obisk v Bukarešti prihodnjo jesen

London, 17. nov. AA. Angleški kralj in kraljica sta bila snoči gosta na banketu, ki ga je priredil v rumunskem poslanstvu kralj Karol. Večerje se je udeležila tudi kraljica mati Mary z drugimi člani kra- ljevske rodbine. Prav tako so bili navzoči predsednik vlade Chamberlain z ministri, vodja opozicije Attlee, rumunski zunanji minister Petrescu Comnen in drugi. Po večerji sta se angleški kralj in kraljica odpeljala v Buckinghamsko palačo, kma- lu za njima pa tudi rumunski kralj in prestolonaslednik, kterima na čast je an- gleški kraljevski par priredil velik spre- jem, ki se ga je udeležilo okrog 700 ljudi, med njimi tudi člani diplomatskega zbora in druge ugledne londonske osebnosti. Ob tej priliki je kralj Karol sprejel v avdi- enci predsednika vlade Nevilla Cham- berlaina. V političnih krogih trdijo, da sta Chamberlain in kralj Karol govorila o možnosti povečanja rumunskega izvoza v Veliko Britanijo, zlasti petroleja in žita. Na nocojšnjem banketu, ki ga je priredilo zunanje ministrstvo, je imel kralj Karol razgovor z zunanjim ministrom Hali- faxom.

Dopisniki rumunskih listov so zvedeli, da bo angleški kralj Jurij vrnil obisk ru- munskega kralja jeseni 1. 1939. Angleški kraljevski par bo odpotoval v Rumunijo z vojno ladjo in se bo na povratku ustavil v Carigradu.

Konferenca kraljev v Londonu?

London, 17. nov. h. »Evening Standard« poroča, da se bo v ponedeljek sestala v Londonu pod predsedstvom angleškega kralja konferenca monarhov, na katero so povabljeni vsi vladarji srednjih in manj- ših evropskih držav. Grški, rumunski, norveški in belgijski kralj so že prispeli v London, jutri bosta prispela tja švedski kralj in nizozemski kraljica, ostali pa po- jutrišnjem. Na konferenci bodo proučili pereča mednarodna vprašanja in določili skupne smernice glede mirovne politike v Evropi. Rumunski kralj Karol se bo na povratku iz Londona ustavil v Nemčiji, kjer se bo sestel s kancelarjem Hitlerjem.

Ciano pojde v London

Italijanska akcija za sodelovanje z Anglijo

London, 17. nov. AA. (Stefani). Italian- ski zunanji minister grof Ciano bo v krat- kem obiskal London, kjer bo razpravjal o raznih možnostih sodelovanja med Veliko Britanijo in Italijo. »Times« izražajo mne- nje mnogih angleških političnih krogov, da je treba izpopolniti sedanji italijansko-an- gleški sporazum, ter pravi, da pomeni nje- govo uveljavljenje začetek zboljšanja od- nosov med Italijo in Veliko Britanijo. List izražata tudi upanje, da bo po uveljavitvi italijansko-angleškega sporazuma omogočen tudi sporazum med Francijo in Italijo. Ni izključeno, da bodo angleški in francoski ministri prihodnji teden razpravljali tudi o tem vprašanju.

Italijanski glas o sporazumu z Veliko Britanijo

Milan, 17. nov. AA. »Corriere della Sera« se bavi z angleško italijanskim gentlemenkim sporazumom in pravi med

drugim: Monakovski duh so angleški državni ponovno priznali kot edino sred- stvo za varnost, mir ter obnovo zapad- nega sveta. Zato je bilo povsem logično, da je Velika Britanija končno uradno priznala novo italijansko cesarstvo. Z uveljavitvenjem angleško-italijanskega spo- razuma se odpirajo vrata nove bodočno- sti in mirnega sodelovanja, ki bo prineslo koristi obema državama. Interes Velike Britanije je v tem, da ohrani svoje ce- sarstvo, a interes Italije, da razvije svoje cesarstvo. Oba programa si odslej ne bo- sta nasprotovale drug drugemu. Utrditve Italije in njenega imperija pomeni za Veliko Britanijo v vsakem primeru manj- šo nevarnost, istočasno pa nudi jamstva, da se bo sloveštvu v Afriki pomirilo, da se bo prestiž belega plemena ojačil in da se bo zavaroval miren napredek črnih ljudi. Rimski sporazum tudi ne naspro- tuje politiki osi Rim—Berlin, kateri osta- ja Italija brezpogojno zvesta. Isto velja tudi za trikot Rim—Berlin—Tokio.

Daladier pripravlja vlado močne roke

Načrti o podaljšanju zakonodajne dobe sedanjega parlamenta in novih pooblastil vladi

Pariz, 17. nov. o. V Franciji se pripravljajo radikalne spremembe vsega notranjega političnega življenja. Daladier usmerja svoj režim čim dalje bolj na desno. Franciji se obeta bolj desničarski in avtoritativnejši režim. Reynaudovi načrti so bili v tem pogledu odličnega pomena.

Izjava, ki jo je podal Daladier na seji izvršnega odbora radikalne socialistične stranke, da je treba računati z možnostjo, da se bo podaljšala legislativna doba sedanjega parlamenta na 6 let, je politične kroge jasno postavila pred notranje politični razvoj, ki se doslej ni kazal v tako jasni luči. Izjava je izvala veliko senzacijo. Sicer sta že radijske govora Daladiera in Reynauda pokazala, da ubira vlada novo pot, nihče pa doslej skoraj ni verjel, da se Daladierovi načrti v resnici tako dalekožešni.

Na najbolj jasen in trezen način beleži najnovejši notranji politični razvoj današnja »Epoque«, ki pravi, da predstavlja sedanja Daladierova vlada neke vrste diktaturo, ki se trenutno sicer opira le na izjemna finančna pooblastila, katerih rok je celo že potekel, pa je že pripravila nadaljnje načrte za doseg svojih namenov. Ozadje preokreta v vrstah Daladierovih pristašev beležuje list na način, ki drastično osvetljuje notranje politične razmere v državi. Mnogi poslanci radikalne socialistične in drugih strank so Daladieru in Reynaudu izjavili, da so pripravljali glasovati za finančni in socialni konsolidacijski načrt, če jih vlada v prihodnjih 17 mesecih ne postavi pred volilce. Zato je Reynaud pripravil Daladiera do tega, da se je pričel povsem resno baviti z mislijo, da se zakonodajna doba poslanske zbornice podaljša za nadaljnje leto dni.

Razumljivo je, da bo Daladier predložil tak predlog v poslanski zbornici le tedaj, če se bo lahko zanesel, da bo dobil večino glasov. Glede na zmago, ki jo je dosegel pri debati o monarhičnem sporazumu, so dobro poučeni politični krogi mnenja, da se bo še bolj naslonil na desno stran parlamenta in pritegnil v vlado zastopnike demokratske aliance Pietrija, republikanske federacije Louisa Marina ter Ferrand-Laurenta. Če bi bil položaj vlade kljub temu ogrožen, pravi poslanec Kerillys v svoji »Epoque«, bo Daladier brez obotavljanja razpustil parlament.

»Ordre« obeljuje bližnji razvoj notranje politike v Franciji takole: Daladier bo 6. decembra, ko se prične novo parlamentarno zasedanje, predložil zbornici načrt proračuna za prihodnje poslovno dobo. Zahteval bo, da se proračun z vso naglico spravi pod streho. Obenem bo postavil vprašanje zaupnice, takoj zatem pa bo v primeru uspeha predložil nov predlog, po katerem naj bi dala zbornica njegovemu kabinetu nova izjemna pooblastila, tokrat le za teden dni. Na osnovi teh pooblastil bi vlada izdala odlok o podaljšanju zakonodajne dobe sedanjega parlamenta. Z dru-

gim odlokom naj bi se uvedla volilna pravica na podlagi proporcionalnega sistema v okviru departmajev. Istočasno naj bi se pospešeno pridobile vse republikanske stranke za sodelovanje z vlado. Gotovo je le, da bodo socialisti odklonili tako sodelovanje, ker so že sedaj pričeli nad vse ostro kampanjo proti Reynaudu. Zato je verjetno, da se bo Daladier okrenil docela na desno stran, tako, da se more že pred novim letom pričakovati nova, povsem desničarska Daladierova vlada. Novi kabinet bo v naglici pripravil nov triletni gospodarski načrt, ki ga je Reynaud že sestavil. Po tem načrtu, ki ga bo parlament v danih okoliščinah sprejel, bo pričel Daladier izvajati režim trdne roke, da bi omogočil konsolidacijo na političnem, gospodarskem in socialnem področju. V smislu tega načrta naj bi se Daladieru dala tudi pravica do aretacije vseh političnih in strokovnih voditeljev delavstva.

Uradniške redukcije

Pariz, 17. nov. o. V vladnih krogih so se razširile govorice, da bo treba z odločnimi ukrepi reorganizirati vso državno službo. Uradniški aparat je postal prevelik. Francijo stane na leto 8.5 milijarde frankov. Uradniški aparat je narasel v zadnjih letih predvsem zaradi tega, ker so posamezni režimi uvrstili vanj čim več svojih pristašev. Zato bo treba eliminirati večje število državnih uradnikov in omejiti njihovo število na dejanske potrebe države.

Odpor socialistov proti Reynaudovim načrtom

Pariz, 17. nov. o. Upravni odbor socialistične stranke je na svoji današnji seji sklenil organizirati med socialisti, kakor tudi med drugimi strankami odločno borb proti Reynaudovim načrtom. Že za bližnje dni je napovedana cela vrsta velikih zborovanj; borili pa se bodo proti vladni tudi z letaki, tiskom in vsemi mogočimi sredstvi. Na seji je bila sprejeta resolucija, ki obsoja molk francoske vlade glede na rasiščno kampanjo. Resolucija pravi, da edino francoska vlada ni smatrala za potrebno javno manifestirati svoje nerazpoložnosti zaradi preganjanja Židov, medtem ko sta to brez obotavljanja storila Roosevelt in Chamberlain.

Stalni glavni odbor socialistične stranke je sklical izredni kongres stranke za 24. do 27. decembra.

Seja vlade

Pariz, 17. nov. AA. Za jutri ob 16. je sklicana seja vlade, ki bo na zahtevo zunanjega ministra Bonnetta proučevala mednarodni položaj. Na seji bo točno določeno stališče francoske vlade v vseh vprašanjih, o katerih bodo razpravljali v razgovorih s Chamberlainom in Halifaxom.

Tuja zastopstva pri pogrebu Atatürka

Ankara, 17. nov. AA. Pri pogrebnih svečanostih v Carigradu bodo ob prevozu trupa pokojnega Kemala Atatürka prisostvovala vojne ladje Anglije, Francije, Rusije, Grčije in Rumunije, pogrebu v Ankari pa oddelki vojske in vojne mornarice Velike Britanije, Francije, Iran, Grčije, Bolgarije, Jugoslavije in Rumunije. Večino držav bodo zastopala posebna odposlanstva. Nemško delegacijo bo vodil Neurath, italijansko baron Aloisi, francosko Sarraut, rusko Potemkin, afganistansko princ Velikan grško Metaxas, albansko Enatku, jugoslovansko vojni minister gen. Nedić, bolgarsko general Daskalov, rumunsko general Teodorescu.

Sofija, 17. nov. AA. Bolgarska delegacija, ki se bo udeležila pogreba Kemala Atatürka je odpotovala ob 13. iz Sofije s posebnim vlakom. Z istim vlakom, je odpotovala tudi 76 vojakov 1. pehotnega polka. Ob 11. dopoldne je prispela v Sofijo častna četa jugoslovanske vojske, katere vagoni so bili priključeni posebnemu vlakom bolgarske delegacije. Na postaji sta jugoslovanska in bolgarska četa izmenjali vojaške pozdrave.

Odhod naše delegacije

Beograd, 17. nov. p. Nocoj je odpotovala v Ankaro naša vojna delegacija, ki se bo udeležila pogreba pokojnega predsednika turške republike Kemala Atatürka. Delegacijo vodi vojni minister general Nedić. Dodeljen je tudi admiral Prica. Delegacija prispe v Ankaro 20. t. m. Pri pogrebnih svečanostih bo sodelovala tudi posebna četa našega vojskova pod vodstvom štirih oficirjev. Četa vojakov je že smotno krenila na pot proti Ankari.

Turška politika nespremenjena

London, 17. nov. o. Dosedanji turški poslanik v Londonu, ki je odpotoval v Ankaro, da bi se udeležil pogreba pokojnega predsednika Atatürka, in se ne bo več vrnil v London, ker je bil za njegovega naslednika imenovan dosedanji zunanji minister Ruždil Aras, se je danes nenadno vrnil in se takoj odpravil v zunanje ministrstvo ter izročil lordu Halifaxu noto, v kateri turška vlada zatrjuje, da ne bo spremenila svoje zunanje politike. To noto so sprejeli angleški politični krogi z vidnim zadovoljstvom. Splošno obeljujejo okoliščine, v katerih je bila nota izročena angleški vladi, za zelo značilne.

Cianov obisk na Poljskem

Rim, 17. nov. AA. Grof Ciano bo prihodnji mesec uradno obiskal Poljsko.

Nad 130 milijonov ljudi v Zedinjenih državah

Washington, 17. nov. AA. Število prebivalstva Zedinjenih držav je prvič preseglo 130 milijonov ter znaša sedaj 130,215.000.

Beležke

„Slovenski delavec“ o parlamentarizmu

»Slovenski delavec«, glasilo slovenskega dela Jugorasa, razpravlja o volitvah, pa potem sodi:

»Po našem gledanju je strankarsko politično in parlamentarno življenje otrok liberalizma. Mi pa smo vstali kot odpor proti razkrajačemu liberalizmu. Z mnogimi sorodnimi pojavi v svetu sporedno delamo na njegovi razrušitvi. Rušimo njegovega duha, pa tudi njegove oblike javnega izživljanja. V našem programu je likvidacija strank in parlamentarizma v sedanjih oblikah.«

Nazori »Slovenskega delavca« so stvar, ki se tičejo v prvi vrsti njegovih pristašev in njihove organizacije. Mi jih beležimo le zaradi tega, ker iz njihovih vrst neprestano očitajo »Jutru«, da je ono fašistično.

Vsenemška

Škofovska konferenca

Nemški škofi se pripravljajo na veliko vsenemško škofovsko konferenco, ki bo sredi decembra v Berlinu. Konferenca se bodo udeležili tudi avstrijski škofi s kardinalom Innitzerjem na čelu. Na konferenci bodo razpravljali o bodočih odnosih med katoliško cerkvijo in narodnim socializmom. V zvezi s tem bo sestavljeno tudi besedilo posebnega pastirskega pisma vseh nemških škofov, ki ga bodo čitali za božič v katoliških cerkvah. Pastirsko pismo bo v svečani obliki zahtevalo, da se vrne katoliški cerkvi vpliv na vzgojo nemške katoliške mlade.

„Bela knjiga“

o palestinskem vprašanju

Angleška vlada je izdala o palestinskem vprašanju posebno »Belo knjigo«, v kateri naveda politične, upravne in finančne težave, zaradi katerih smatra svoj prvotni načrt o razdelitvi Palestine za neizvedljiv. Glede angleških načrtov v Palestini razodeva »Bela knjiga« med drugim: Vlada bo prevzela nase vso odgovornost glede vladanja v Palestini in se bo trudila, da doseže sporazum med Arabci in Židi, ker smatra takšno rešitev za najbolj trdno osnovo palestinskega mira. V ta namen bo takoj sklicala arabsko-židovsko konferenco v Londonu. Vlada je prepričana, da bodo londonske razprave že v kratkem omogočile končni sporazum. V nasprotnem primeru bo sama posegla v razvoj in sprejela sklepe, ki bodo v skladu z njenimi proučitvami vprašanja in rezultati londonskih posvetovanj.

Mednarodno reševanje židovskega vprašanja

Ko so prišli na seji angleške zbornice v razgovor protizidovski ukrepi v Nemčiji, je ministrski predsednik Chamberlain med drugim sporočil, da bo problem naselitve nemških Židov v raznih izvenevropskih pokrajinah prešidurala posebna mednarodna komisija. »Times« posebej opozarja na to izjavo in zatrjuje, da se angleška in ameriška vlada že več časa posvetujeta o skupnem nastopu za omilitje židovske krize. Razmotirajo se možnosti naselitve Židov v angleških domonih in kolonijah ter v državah Južne Amerike a tudi možnost njihove naselitve v Sovjetski Rusiji. Ker bodo pogajanja med prizadetimi državami trajala bržčas še precej časa, se je pojavila misel, naj bi se židovski begunci začasno namestili v posebnih begunskih taboriščih.

Češko-nemška

avtomobilska cesta

Nekateri nemški in češki listi poročajo, da se vodijo med Prago in Berlinom pogajanja o skupni gradnji velike avtomobilske ceste, ki bi vodila iz Bratislave preko Moravske na Dunaj, obenem pa tudi o gradnji kanala, ki bi vezal Dunav z Odrom. Obe ogromni deli bi se izvršili s sodelovanjem Nemčije in CSR. Enako sodelovanje je namenjavano pri gradnji projektirane avtomobilske ceste, ki bi vodila z Dunaja preko Prage v Draždane in od tam naprej v Berlin.

Premoženje Židov v Nemčiji

Berlin, 17. novembra. w. Današnji listi objavljajo uradne podatke o premoženju Židov v Nemčiji. Pri tem naglašajo, da se vidi bogastvo Židov šele tedaj, če se pogleda, koliko narodnega premoženja odpade na posameznega Nemca in koliko na posameznega Žida. Nemško narodno premoženje znaša okrog 200 milijard mark, ki se razdeli na 80 milijonov Nemcev, 700.000 Židov pa ima po teh podatkih nad 8 milijard premoženja. Na posameznega Nemca pride 2.500 mark, na posameznega Žida pa 11.428 mark. Vsak posamezni Žid ima torej 4,5 krat večji delež narodnega premoženja kakor pa posamezni Nemec. L. 1918 je znašalo premoženje Židov okrog 4 milijarde in se je torej v poljudnih letih podvojilo. Zato predstavljajo milijardi, ki je bila nalozena kot globa nemškimi Židom le delni povratek premoženja, ki so ga Židje odvzeli nemškemu narodu.

Hitler pri Rathovem

pogrebu v Düsseldorfu

Düsseldorf, 17. nov. AA. Ob 11.41 je prišel v Düsseldorf kancelar Hitler, v čigar spremstvu so bili tiskovni šef dr. Dietrich, državni tajnik Hanka in drugi. Hitler je iz postaje odšel takoj v dvorano, kjer je postavljen krsta s truplom pokojnega poljskega svetnika Rathsa, ki je bil v Parizu ustreljen.

Pogrebne svečanosti so se začele z žalostinko iz Beethovenove »Eroice«, nato pa sta govorila okrožni vodja Bohle kot zastopnik nar. socialistične stranke in zunanji minister Ribbentrop. Svečanost se je končala z državno himno, nakaž je Hitler izrazil sožalje rodbini pokojnega Rathsa in zapustil dvorano.

Požar uničil

Manesmanove tvornice

Berlin, 17. nov. AA. Preteklo noč je požar uničil velik del znanih tovarn Manesman v Hemingenu. Razen dveh so morale prenehati obratovati vse pečl.

Akcija za sklenitev premirja v Španiji

Večmesečni boji ob Ebru so se končali z umikom republikancev na levi breg reke

Saint Jean de Luz, 17. nov. AA. (DNB) Po vesteh iz Barcelone je general Aguirre odstopal službeno v Pariz, Bruselj in London z namenom, da izposluje sklenitev premirja. Po porazu na bojišču ob Ebru se je v Kataloniji pojavila želja, da bi se vojna končala. V uradnih krogih v Barceloni označujejo položaj Katalonije kot brezupen. Poveljniki milice na bojišču ob Ebru polkovnik Modesta je bil zaradi poraza odstavljen. Več poveljnikov je bilo aretiranih.

Včerajšnje poročilo republikanskega poveljstva priznava, da so se morale republikanske čete na bojišču ob Ebru umakniti na levi breg reke. Na bojišču ob rekli Segre so republikanci odbili vse nacionalistične napade.

Uradno poročilo nacionalističnega vrhovnega poveljstva pravi, da so nacionalistične čete zavzele v sredo na bojišču ob Ebru kraja Flix ter Ribarrojo. Na ta način je sedaj ves desni breg reke v posesti generala Franca. Med bitko so republikanci v Barceloni in belgijskih bojnikov.

Odhod prostovoljcev iz republikanske Španije

Barcelona, 17. nov. o. Iz republikanske Španije se vedno odhajajo transporti tujih prostovoljcev, ki so se v mednarodnih brigadah borili za špansko republikansko stvar. V pretekli noči je odšel iz Barcelone v Francijo nov transport 1000 prostovoljcev. Doslej je Španijo zapustilo že nad 3000 francoskih in belgijskih bojnikov.

Zadoščenje bivšemu poslancu Petovarju

Ljubljana, 17. novembra

Proti odgovornemu uredniku »Slovenca« je bila danes pred tiskovnim senatom pod predsedstvom s. o. a. Ivana Breliha razprava na tožbo zasebnega tožilca bivšega narodnega poslanca, trgovca in posestnika Lovra Petovarja iz Ivanjke, ki ga je zastopal odvetnik dr. Maček, zaradi prestopka zoper čast v smislu čl. 52. tiskovnega zakona.

Tožitelj Lovro Petovar je vložil proti odgovornemu uredniku tožbo zaradi tega, ker je v »Slovencu« 16. januarja objavil članek, v katerem je stalo tudi tole: »Ivanjke« so manjša katastralna občina združene upravne občine Svetinje in popolnoma neznanca vasica, razen če je tolikim in tolikim slovenskim trpinom v večno obsodbo proslule preteklosti zapisane v spomin z grenkimi črkami ostudna grabežljivost in topoglavna brutalnost njenega tedanjega kralja-samozvanca, ki se ni ustavljala niti pred gladujočimi sirotami in rodejimi materami.«

Obtoženi odgovorni urednik, ki ga je zagovarjal odvetnik dr. Miloš Stare, je bil v svojo razbremenitev ponudil dokaz resnice. Ta dokaz pa se mu ni posrečil, kajti nobena priča, kar jih je navajal v svojo razbremenitev, ni mogla za tožitelja navesti nič podobnega, kakor je trdil omenjeni članek. Nobena predlagana in zaslišana priča ni mogla potrditi, da bi bil tožitelj v zvezi z njenim odpustom iz službe ali pa da bi bil zakrivil njeno brezposelnost. Tožitelj je n. pr. navajal gđ. Tončko Krabonjo, češ da kot abiturient učiteljica po Petovarjevi krivdi ni dobila zaposlitve. Po-

kazalo se je, da ta primer Petovarju sploh ni bil znan. O njej je tožitelj vedel le toliko, da se je dalje časa mudila v župnišči pri Svetinjah. Če ji je v resnici kdo rekel, da bo dobila službo, če bo prosila Petovarja, on zato nič ne more. V Sloveniji je že več let par sto abiturientov brez službe, pa bi bilo nesposobno trditi, da je za to on odgovoren. Tudi sam ima hčerko abiturientko, ki čaka na nastavitve že več ko 4 leta. Tudi njej ni mogel, čeprav je bil poslanec, preskrbeti namestitve. Prav tako je tožitelj izjavil, da ne pozna prof. Fortune, katerega je obtoženi predlagal za pričo, češ da bo vedel izpovedati, da je bil odpuščen iz službe v času, ko je bila njegova žena na porodu. S prof. Fortunom tožitelj ni bil v nikakršnih stikih in mimo lahko trdi, da po njegovi krivdi noben profesor ni bil iz službe odpuščen, pa so zato podobne trditve gola podtikanja. O pismonosni Prijoli, ki je bil baje tudi tožiteljeva žrtev, pa je vedel tožitelj le toliko, da je l. 1929. sam podal ostavko na državno službo in je bil posledaj uslužbenec pogodbenih pošte v Ivanjke, pa je bil baje na izrečno zahtevo ljubljanske poštne direkcije iz te službe odpuščen.

Po krajšem posvetovanju je senat razsodil, da je obtoženi odgovorni urednik kriv prestopka zoper čast v smislu čl. 52. zakona o tisku in ga je obsodil na 500 din denarne kazni, ki se v primeru neizpolnitve spremeni v 9 dni zapor. Nadalje je dolžan plačati stroške postopanja. 500 din povprečnine in 300 din materialne škodnine zasebnemu tožitelju.

Volilno gibanje

Opozicijska kandidatura za radovljiški srez

Sresko sodišče v Radovljici je potrdilo volilne liste za sresko kandidacijo g. Pavla Olipa, župana in posestnika na Lescah pri Bledu. Njegov namestnik je g. Ivan Češnik, tovarniški delavec in glavni delavski zaupnik pri Kranjski Industrijski družbi na Jesenicah.

HSS kandidira v 180 srezih

Kakor poročajo zagrebški listi iz vodstva HSS, je delo na sestavljanju list Hrvatske seljačke stranke končano. HSS je postavila svoje kandidate v 150 srezih. Poleg tega so postavili muslimanski pristajali HSS 30, in pristajali bivše SDS okrog 50 sreskih kandidatov. Kandidatne liste HSS in SDS je odnesel v četrtak zvečer dr. Šutej v Beograd, kjer bodo priključili na dr. Mačkovo državno kandidatno listo še kandidatne liste skupin beograjske združene opozicije, Jugoslovanske nacionalne stranke in socialistov. Po dosedanjih izglelih bo lista dr. Mačka izročena beograjski kasaciji do 23. novembra.

Štiri liste za mesto Zagreb

Za mesto Zagreb, ki voli štiri poslance, bodo postavljene štiri kandidatne liste, ako bo vložena tudi državna kandidatna lista zboršev. Na državni listi dr. Mačka bosta po medsebojnem sporazumu postavljene namreč dve zagrebški listi, ena za HSS in druga za SDS. Na listi JRZ bodo dobili enega kandidata in enega namestnika prijatelj Juraja Demetovića.

Kandidati JRZ za Beograd

Beograd, 17. novembra. p. Beograjsko sresko sodišče je danes potrdilo kandidatno listo JRZ za Beograd, Zemun in Pančevo. Kandidirali bodo: župan Vlada Ilić, Dušan Trifković, Mihajlo Stojanović, Nedeljko Savić in Božidar Nedić.

Izpolnitev predsednikov volilnih komisij

Beograd, 17. novembra. p. Državni odbor za volitve se bo sestaj prihodnje sredo. Na seji bo izpolnili seznam predsednikov volilnih komisij in imenoval nove predsednike tam, kjer prvotno imenovani iz kakršnihkoli razlogov ne bodo mogli izvrševati svoje funkcije. Nekaj predsednikov je odpadlo tudi zaradi tega, ker so med pripravo pisarskega posredstva umrli.

Kulturna konvencija med Madžarsko in Japonsko

Budimpešta, 17. nov. w. Kakor poročajo listi, je bila danes podpisana kulturna konvencija med Madžarsko in Japonsko, slična onl, ki je bila te dni sklenjena tudi med Nemčijo in Japonsko.

Dve sinagogi v Pešti poškodovani

Budimpešta, 17. nov. AA. Havas: Preteklo noč so nepoznane osebe razbile okna na dveh sinagogah v Budimpešti.

Trumbičevo stanje zopet kritično

Zagreb, 17. nov. o. Zdravstveno stanje dr. Trumbića se je od sinoči nenaadoma spet močno poslabšalo. Bolnika je znova napadla pljučnica. Temperatura se mu je dvignila na 38.4. Izgubil je zavest in je že skoro 24 ur v agoniji. Le nocoj se je spet za nekaj trenutkov osvestil. Njegovo vobče stanje je zelo resno in je malo upanja, da se bo zboljšalo.

Proslava 20 letnice

osvoboditve Petrovgrada

Petrovgrad, 17. novembra. p. Za 20 letnico, ko je srbska vojska osvobodila Petrovgrad, je bilo vse mesto slavnostno okraseno z zastavami in cvetjem. Svečanosti je prisostvoval tudi brigadni general Ristić, ki je pred 20 leti kot polkovnik vkorakal na čelu srbskih čet v mesto. Po službi božji je bilo veliko manifestativno zborovanje na trgu pred zgradbo nekdanjega velikega županstva. General Ristić je imel kratek govor, v katerem se je spomnil velikih dogodkov pred dvema desetletjema. V veliki dvorani palače je bila nato slavnostna seja mestnega sveta, s katere so poslali udanostne brzojavke kralju in kraljevemu namestniku ter brzojavne pozdrave vojnemu ministru.

Nemško-francoska pogajanja prekinjena

Pariz, 17. nov. o. Odločna izjava min. predsednika Daladiera o kolonijah je indirektno pokazala da so pogajanja z Nemčijo, ki naj bi dovedla do podobnega sporazuma, kakršnega sta sklenila Chamberlain in Hitler v Monaku ostala brez uspeha. Po vestih iz zanesljivih virov, so bila predvčerajšnjih pogajanj v resnici prekinjena. Nemška vlada je izjavila, da ne smatra za ujno potrebno, da bi se že zdaj sklenil tak sporazum. Daladier in Bonnet sta si sicer mnogo prizadevala, da bi pogajanja vendar dovedla do uspešnega zaključka, državni podtajnik nemškega zunanjega ministrstva Weizsäcker pa se ni dal prepričati in je izjavil v smislu svojih navodil iz Berlina, da se bodo pogajanja v primeru potrebe lahko pozneje nadaljevala.

Prepoved prostozidarskih lož na Poljskem

Varšava, 17. nov. AA. Včeraj je bila na seji vlade sprejeta uredba z zakonsko močjo o prepovedi ustanavljanja framazonških lož. Obenem je bilo sklenjeno, da se razpuste vse obstoječe framazonške lože.

Vremenska napoved

Zemunska: Oblačno in megleno, ponekod megla, nekoliko vedro v južnih krajih. Toplota se ne bo spremenila.

Zagrebška: Oblačno, ponekod bo po malem deževalo.

Dunajska: Nadaljnji porast oblačnosti, megla bo prenehala, ponekod padavine, v nižinah topleje, v hribih mraz s severnimi vetrovi.

Usoda borovniškega viadukta

Zaradi trohnenja hrastovih pilotov pod oporniki bo treba ogromni železniški most rešiti z nasipom ali pa poiskati drugo rešitev — Odločilo bo prometno ministrstvo

Prebivalci Borovnice in okolice že nekaj časa ugibajo, kakšna bo usoda našega največjega viadukta, glede katerega se bo moralo v kratkem odločiti v prometnem ministrstvu v Beogradu. Zadeva je namreč ta, da je borovniški viadukt zapisan propadu, ako ne bodo pravočasno storjeni ukrepi, da se to vprašanje zadovoljivo reši. Počasno sesedanje viadukta je posledica osuševanja Barja. Preden so začeli viadukt graditi, so v močvirnata tla zabili nešteto hrastovih pilotov, nakar so na njih začeli staviti velike opornike in loke. Po osuševanju Barja pa se voda odteka in tako prihaja do pilotov znak, ki jih razjeda.

Uradna komisija od strani železniške direkcije v Ljubljani je že ponovno preizkušala in pregledovala borovniški viadukt. Zdaj je vsem vlakom dovoljena maksimalna vožnja čez viadukt 5 km na uro in pri sedanjem stanju hitrejša vožnja ne bo nikoli.

koli dopuščena. Komisija je razmotrivala tri vprašanja: ali naj se podzidajo temelji, ali naj se zgradi velikanski nasip ob sedanjih lokih, ali pa naj bi iztekla proga, kakor je bilo že prvotno zamišljeno: preko Vrhovnice pod Sv. Tremi kralji na Logatec. V načrtu je ob tem možnost, da se napravi večji ovinek po pobočjih na levi in desni strani Borovnice. Odločitev v prometnem ministrstvu v Beogradu je nujna. V primeru, da se ministrstvo odloči za zgraditev nasipa, ki bo pri veličini viadukta naravnost ogromen, bo gotovo treba pod viaduktom podreti nekaj hiš. Vsekakor bo ureditev borovniškega viadukta v bližnjem času močno zanimala vso našo javnost, saj bo to eno naših največjih javnih del.

Borovniški most so pričeli graditi l. 1850. Zidali so ga domala 7 let, saj se jim z delom ni mudilo, dokler ni bila dograjena železniška proga do Trsta. Za zgradbo mo-

stu so porabili 32 milijonov kosov lomljenega in prav toliko kosov klesanega kamna in 5 milijonov kosov opeke. Baje je stala zgradba mostu 5 milijonov goldinarjev. Kamnenje so lomili v bližnji okolici: v kamnolomu nad Sabočevim, na Kopitnem griču, na Gredi, na Prah, v Podpeči in na Lesnem brdu. Vas Borovnica je štela takrat 50 hiš, danes je znatno večja. Pri zidanju so sicer pomagali domačini, mnogo pa je prišlo italijanskih zidarjev. Stanovali so v lesenih barakah blizu mostu. Stari očanci pravijo, da je bilo toliko teh kolonistov, da so imeli ob nedeljah ob 8. mašo z italijansko pridigo.

Borovniški viadukt je 510 m dolg in veže pobočje Planine in Trebelnika. Viskok je 35 m, zgrajen pa je s polmerom 579,8 m v dveh nadstropjih. Gornje šteje 30, spodnje pa 28 odprtin. Ko so leta 1857. dokončali zidavo mostu, so imeli preizkusno vožnjo kar s štirimi lokomotivami. Popoldne so pa pili »likof« in imeli razna tekmovalja. V svetovni vojni je bil borovniški viadukt zaradi bližine italijanskega bojišča izpostavljen možnosti letalskih napadov ali miniranja, zato so ga vestno stražili. Nikdo pa se ni nadejal, da mu bo kdaj zrasla nevarnost na lastnih tleh. Svet ob Borovniščici je bil svoje čase tako močvirnat, da si se mestoma lahko vdrl 2 m v globino. Šele po l. 1866 se je svet z regulacijo Borovniščice osušil in zemlja na »mahu« se je spremenila v rodovitna polja in travnike. O hrastovih pilotih, na katerih so zgradili borovniški most, so menili, da se bodo nekoč spremenili v pravcati leseni cement. Osuševanje Barja, ki je sicer v veliko korist številnim prebivalcem, pa je ogrozilo nadaljnji obstanek našega največjega železniškega mostu.

Učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“ v Mariboru

V soboto 19. t. m. ob 20. uri bo gostoval v novi sokolski dvorani (prej Union) v Mariboru Učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“. Nastopilo bo pod vodstvom Milana Pertota 80 slovenskih učiteljev in učiteljic s koncertnim sporedom, ki ga je zbor izvajal letos januarja v Ljubljani. Na sporedu so skladbe Emila Adamiča, Ivana Grbca, Antona Lajovca, Ivana Matetiča-Ronjgova in Slavka Osterca. Posebno zna-

čilni sta skladbi Ivana Matetiča-Ronjgova »Čače moj« in »Roženice«. Zadnja, v kateri nastopijo mešan, moški, ženski zbor ter basovski solo, je odlično delo v naši zborovski literaturi in traja nad dvajset minut. Tudi ostale skladbe so dela naših najboljših skladateljev, da bo torej imelo poslušalstvo dovolj umetniškega užitka. Opozarjamo mariborsko občinstvo na ta zanimivi nastop. Vstopnice dobite v Učiteljski knjigarni v Mariboru.

Pustolovca Stanko Zupan in „pater“ Frakl

Stanko Zupan iz Kranja se je pustolovske obrti naučil menda od še drznejšega Janeza Frakla

Radovljica, 17. nov.

Ko so v radovljiškem srezu brali v časopisu o podjetnem Stanku Zupanu, se je marsikdo spomnil neprijetnega znanca, ki je že pred dvema, tremi leti našel precej žrtev med gostilničarji, obrtniki in podjetniki.

Prijatelj Francelj je pošteno ozmerjal hišni nežni spol, ki mu je pripomogel, da je sedel premetenemu šleparju na lim in prav drago plačal reklamno tablo za mednarodne izletniške avtobuse. Tabla je visela na hiši skoro dve leti, toda mednarodnih avtobusov ni bilo od nikoder. Ta tabla je bila tudi vabilo, da so se dali opehariti še drugi.

Kmalu zatem se je podjetni Stanko pojavil tudi v Kamni gorici. Lepo je pozdravil, se predstavil kot stari znanec iz dijaških let iz Kranja in napeljal pogovor na tujski promet, ki je za Gorenjsko tako važno vprašanje. Odprl je med tem debelo aktovko, kjer je imel shranjene razne tiskovine in štampiljke, ter pripovedoval, da je zdaj zastopnik avtobusne izletniške Informativne pisarne. Ta pisarna da je v zvezi z enakimi tujimi podjetji, ki prirejajo vsako poletje daljše izlete po Gorenjskem. Zanimal se je za reči, ki bi prišle v poštev s tujsko-prometnega stališča. Ko je vse to dobro preučil in napeljal vodo na svoj mlit, je že začel razlagati, kako je z njegovo reklamo: »Kdor plača 150 din, dobi oglas v mednarodnem vodiču, če pa plača še 100 din, sme obesti na hiši tudi reklamno tablo kot postajališče za mednarodne avtobuse — prav teško, kakršno ima že Francelj v Radovljici. Stanko, ki je pri cenit tudi nekaj popustil, če je bilo treba, je v pogodbo napisal, da kosilo prvega reda ne sme več stati kakor 20 din v vinom vred, drugega reda pa le 15 din. Pogodbi se je, kaj vse se mora nuditi tujim izletnikom, a h koncu je poudaril, da je on soddgovoren za dobro postrežbo. Kdo ne bi verjel zgovornemu tiču, ki je poleg pisarne za inozemski tujski promet zastopal tudi firmo za kromanje jedilnega pribora!

Tako se je Stanko lepo prebil skozi poletje v letih 1936 in 1937. Reklamnih tabel v največ primerih ni poslal, mednarodni avtobusi pa so seveda tudi izostali.

V letošnjem poletju se je Stanko spet pojavil v našem srezu, toda v drugi funk-

ciji: Na dan sv. Ane je bil on edini moški reditelj na velikem taboru slovenskih deklet na Brezjah. V beli majici z velikim napisom »Reditelj« se je podjetno sukal med brhlimi dekleti. Kakor pripovedujejo ljudje, so ga starejše zborovalke gledale bolj postrani kot konkurenco v rediteljski službi, ki je bila sicer pridržana le ženskam. Mlajšim pa je ugaljal podjetni reditelj, ki je bil tako strašansko zaposlen. Naslednje popoldne je reditelj Stan-

ko imel službo na Otočah, kjer je spravljal deklice v vagon. Ko ga je neki njegov nekdanji sošolec iz kranjske gimnazije vprašal, kako je prišel do funkcije reditelja, mu je Stanko pojasnil, da to spada v njegovo stroko. Zaupal je znanu tudi to, da se mu godi prav dobro, ker se po večini zadržuje po župniščih.

Zatem se je Stanko »napotil« na bližnjo Dobravo, tokrat že spet v svoji prvotni funkciji: kot pospeševatelj tujskega prometa. Pri prijatelju Filipu je razlagal, kako neokretni so ljudje, ker ne znajo izkoristiti prirodnih zakladov, in da ima prav on, Stanko, nalogo, da uredi zadevo mineralnih vrelcev pri Kamni gorici. Navstvoval je, kako naj se zgradi cesta in kje naj bi se zidal velik hotel. Nato pa je podjetni Stanko izginil in smo šele zdaj spet brali o njem v »Jutru«.

Pri tej priliki se Gorenjci spominjajo še drugega ptica, ki je bil še podjetnejši od Stanka Zupana iz Kranja in ki je tudi rad obiskoval župnišča. To je bil Janez Frakl, nezakonski sin kuharice, ki je službovala največ po orožniških postajah in župniščih.

Frakl je v mladih letih živel v nekem bosarskem samostanu, kjer je opravljal dela vrtnarja. Ko je bil odrasel, je mnogo tega, kar je videl v mladosti, porabil za svoje večkrat prav velikopotezne in škodljive pustolovščine. Delal ni posebno rad. Rajši je razmišljal, kako bi si na lahek način brez dela priskrbel denar. Nekega poletnega popoldneva jo je mahal po prašni cesti proti Zirovnici. Glad se je jel oglašati, toda v žepu ni imel cvenka. Pa mu je šinilo v glavo: v bližnji vasi, na Bregu, je doma ribenski župnik g. Jože Pristov, tam se bo dalo kaj dobiti! Frakl je stopil v bližnjo hišo, kjer je dobil večji kos papirja in vrvice. V ta papir je lepo zavil svojo strgano in zamazano perilo. S paketom v roki je stopil Frakl v gostilno k župnikov materi z vprašanjem, kdaj kaj pride gospod župnik domov. Ženica mu je pojasnila, da med tednom. Hkratu pa ga je vprašala, kaj želi.

»Tukajle pošiljajo nune iz Begunj mašni plašč za gospoda. Ker je v Ribno še daleč, sem mislil, da bi morda vi to prevzeli. Plačati je treba 67 kron,« se je odrezal Frakl.

»Kdo pa si ti?« je nadaljevala ženica. »No, pa malo sedi in pij.«

»Vrtnar sem iz samostana.«

Frakl si ni dal dvakrat reči, sedel je, jedel in pil. Ko se je bila ženica vrnila z denarjem, se je lepo zahvalil in šel. Lahko si mislimo iznenadenje, ko so zavoj odprli.

Lepega popoldneva popoldneva se je pojavil Frakl z ročnim vozičkom, polnim

Kako sem postal motorni pilot

Doživljaji in uspehi naših jadranskih letalcev v letošnji pilotski šoli v Rumi

Ker nisem bil ravno marljiv učenec, sem moral delati završni izpit šele v septembrskem roku. Padel sem namreč iz knjigovodstva, iz predmeta, ki sportnikom nikakor ne ugaia. Tedaj je prišel na ljubljanski oblasni odbor dopis, v katerem sporoča osrednja uprava Aerokluba, da se bo letos vršila brezplačna pilotska šola za brezmotoraše s »C« in »B« diplomami in da se bo pouk začel 1. septembra v Rumi.

Ze dolga leta smo premišljevali, kako bi prešli od brezmotornega letenja k motornemu, zato je na mene kakor na moje tovariše uplival ta dopis kakor olje na ogenj. Takoj se nas je za to šolo javilo 12 brezmotorashev. Toda stvar ni bila enostavna, ker so predpisi določali, da kandidati ne smejo biti starejši od 23 let in da ne smejo imeti že odsluženega kadrskega roka, predvsem pa morajo biti popolnoma zdravi. Tako jih je nekaj odpadlo že takoj v Ljubljani, med njimi naš znani motorni dirkač Starič, ki je v našo veliko žalost že prekoratil leta. Po takem preresetavanju nas je ostalo še sedem, ki smo bili določeni, da gremo na zdravniški pregled v Beograd, in če nas spoznajo za zdrave in sposobne, pa naprej v pilotsko šolo v Rumo. Naš tako zaželeni cilj se je vidno približal. Toda že se je meni javila nova zapreka — šola. Saj je bilo vedno tako in bo tako, da se šport in šola gledata kakor pes in mačka. No, ker pa je v življenju šola le važnejša kakor sport, je tudi pri meni naposled zmagała. Potpreživju sem čakal do 7. septembra, da sem lahko po-

SKUPINA LASIRANTOV.

izpitu odšel za tovariši, ki so medtem že pridno letali.

Po dolgi vožnji sem se znašel v Beogradu. Tu sem spraševal in taval po mestu, a končno sem le našel Uzun Mirkovo ulico, v kateri je palača Aerokluba. Priznam, da sem šel s precej utripajočim srcem po stopnicah. Referent za brezmotorstvo g. Beleslin me je poklical v malo sobico, kjer je sedel vojaški zdravnik. Okoli njega instrumenti, tablice, preparati in epruvete. Ze sem obupal, da bom kdaj prestal

manjših papirnatih ovojev in vrečic, v Kamni gorici. Ko se je bil ženskam predstavil za vrtnarja iz begunjske samostana, so ga kar obsule in pokupile vse seme, ki ga je bil pripeljal. Dan nato je prodajal semena v Ribnem. V Kamni gorici, kjer je bil prodal solatno seme, je zrasla trava, v Ribnem pa namestu zelja in redkvice repica.

Nekega zimskega večera je potrkal na vrata g. Matije Mraka, župnika na Bohinjski Beli, tuj franciskan. Župnik je pobožnega moža prijazno sprejel in dolro pogostil. Vprašal ga je, kdaj bo bral mašo, pred njim ali za njim. Tujec, ki je župniku dejal, da je oče franciskan iz Bosne, se je odločil, da bo opravil službo božjo za župnikom, češ da je zelo utrujen.

Župnik je prihodnje jutro med mašo obvestil ljudi, da bo ob sedmih še ena maša. Ko so verniki slišali zvonjenje, so prihiteli v cerkev, toda tujega duhovnika ni bilo. Naposled je kuharica potrkala na vrata, kjer je tuji gospod prenočeval. Ker se ni hče ni odzval, je pogledala v sobo in videla, da je bila prazna. Razen tega je opazila vrata velike župnikove omare od-

prta. Pri pregledu sobe so ugotovili, da je s tujim gospodom odpotovala tudi župnikova zlata ura.

Ker je imel Pater Frakl, kakor so ljudje imenovali potepina, večkrat posle z orožniki, se je masčeval tudi nad njimi. V Radovljici je prišel v kuhinjo orožnikov in rekel kuharici, da jo kličejo v sobo. Med tem ko je bila ženska v sobi, je Frakl že pograbil ponovico z guljažem, kos kruha in steklenico vina ter pobegnil. Orožniki so hiteli za njim, toda Frakl se je bil že skrčil v jarku pri Predtrgu in užival dobro kosilo.

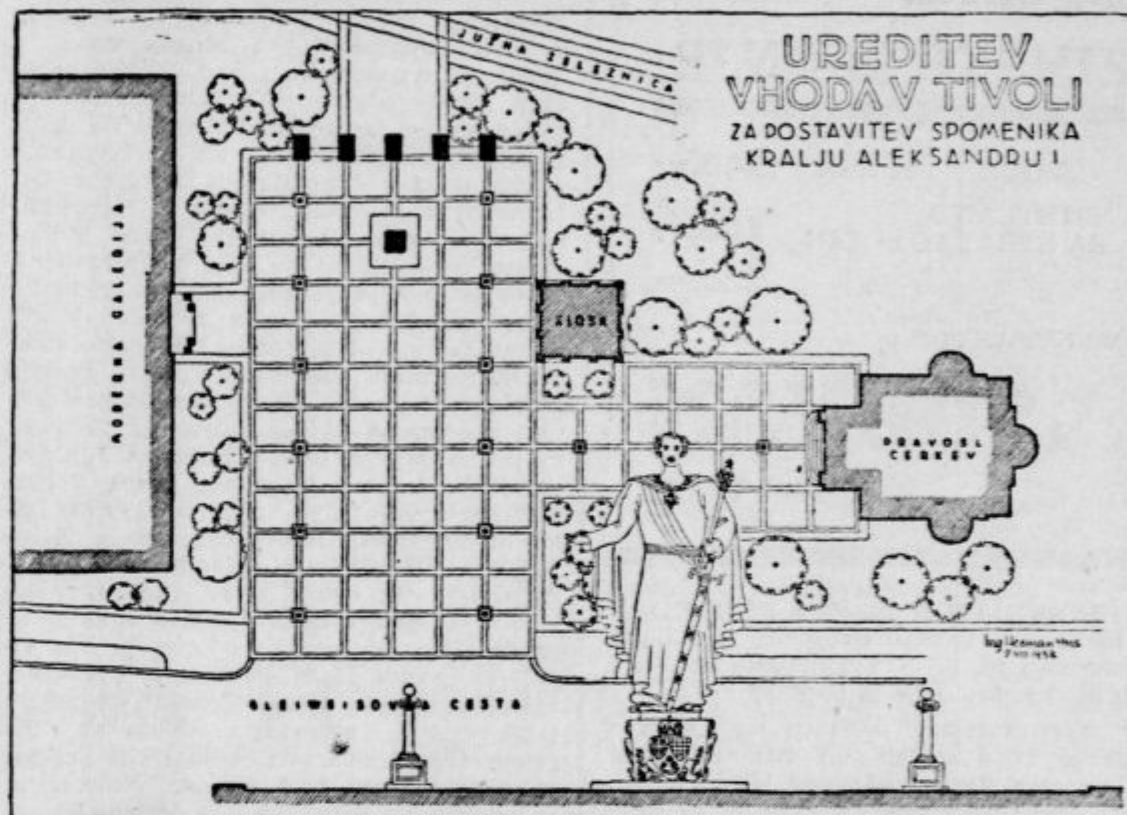
Ko je bil v službi prijatelja Filipa na Dobravi, mu je pobral z vrta sadike zelja in cvetače, za katere je bil gospodar seme naročil iz Holandske. Ko je gospodar vpraševal za tatom, mu je Frakl z nedolžnim obrazom pripovedoval, da je pač videl tatu, a ga ni spoznal.

Kje je zdaj Pater Frakl, ni znano. Ze nekaj let sem se ne sliši nič več o njem. Niti to se ne ve, ali je še živ. Ker Frakla ni več, pa Gorenjce po svoje zabava podjetni Stanko iz Kranja.

—s.

Bodoči Kraljev trg pred Tivolijem

Definitivno sprejeta osnova inž. arh. Hermana Husa

Ljubljana, 17. novembra.

»Jutro« je že podrobno poročalo o sklepu odbora za postavitev spomenika Viteškemu kralju, da predlagane propileje na nameravanem Južnem trgu za spomenik ne prihajajo v poštev, nakar je med našimi arhitekti razpisal natečaj za izbiro in ureditev prostora spomeniku po smer-nicah, ki jih je smatral za najpravičnejše. V ta namen je odbor izbral prostor pred univerzo, in sicer doslej ograjeni del, ki naj bi se vključil v urejeni Kongresni trg, da bi z njim tvoril smotno enoto, in pa prostor za podaljšku Aleksandrove ceste med bodočo Moderno galerijo in pravoslavno cerkvijo, ki naj bi tvoril v sebi zaključen vhod v tivolske nasade. Izmed predloženih osnutkov za ureditev prostora pred univerzo je najbolje ustrežal načrt inž. arh. Hermana Husa, ki je za spomenik odbral desni ogel terase, ker je to mesto značilnejše od onega v osi in je vidno z vseh dohodov proti univerzi. Vendar odbor te rešitve ni predlagal v izvršitev, ker bi zahtevala takojšnjo ureditev vsega okolišča, kar bi spomeniku namenjene stroške zvišalo in bi celo utegnlo zadržati njega postavitev.

Izmed vseh osnutkov, ki so predlagali ureditev prostora v podaljšku Aleksandrove ceste, sta prihajala v poštev predloga inž. arh. Hermana Husa in Paula Göstla. Inž. Göstl je izbral prostor na desno proti pravoslavni cerkvi, da je spomenik tako vezan nanjo. Inž. arh. Hus pa je spomenik postavil v os Aleksandrove ceste in ustvaril potrebno cezuro od pošte do Tivolskega gradu, ki je nujna, da loči mestno cesto od tivolskega šetališča. Spomenik je na tem kraju dobro viden, ni v takni meri vezan na okolico, kipevja umetniška zasnovka lika je najsvobodnejša, promet nikakor ni oviran in za regulacijo prostora bodo vsaj za zdaj zadostovali najmanjši izdatki. Zato je odbor Husovo zasnovko sprejel kot definitivno. Prostor bodočega Kraljevega trga meri v širino 35 in v globino 61 m. Pričenja se ob Bleiweisovi cesti in se konča nekaj pred železniškimi tiri. Tam naj bi bil po arhitektovi zamisli za pogled z Aleksandrove ceste zaprt z zidano arhi-

tekturo v obliki vrat ali stebrovja. Spomenik v tej osnovi stoji spredaj, v drugi polovici za osjo, določeno z vhomom v galerijo in nasproti stoječim kioskom, v katerem naj se združijo vse, kar je nujno potrebnih stavbe tam okrog. Kraljev trg je vezan z manjšim trgom pred pravoslavno cerkvijo in je ob daljših stranicah obdan z vrsto kandelabrov, za katere bi se dali porabiti dosedanjí kandelabri na tem kraju. Vse prostor se bo pozneje tlakoval z robniki, položenimi v kvadrate, ki se izpolnijo s ploščami iz lepega, vsaj umetnega kamna. Vse okolišče Kraljevega trga se zasadi strnjeno z drevjem, da se tako vsrtvri v sebi zaključen prostor, odprti le proti Aleksandroví cesti, in se hkratu premoste velike višinske razlike med Moderno galerijo in pravoslavno cerkvijo.

Aleksandrova cesta bo s to regulacijo in postavitvijo spomenika dobila monumentalno veduto, kakršne doslej — kljub Tivolskemu gradu, ki pa je preveč oddaljen in viden samo pozimi — pogrša. Spomenik sam bo v svojih razsežnih merah prišel do velike veljave, ko bo vsakomur dobro viden že izpred pošte, to se pravi, iz najbolj prometnega središča Ljubljane.

Vlak ga je povezil

Celje, 17. novembra

Pri posestniku Kovaču v Pečovju pri Teharju je služil za hlapca 28 letni Rudolf Marzovšek od St. Vida nad Valdekorn. Včeraj je hotel Marzovšek v Celje, da si kupi obleko. Gospodar mu je dal denar in hlapce je odšel proti Celju. Ni pa šel v Celje, temveč je krenil v gostilno kjer je začel popivati. Ko se je davi okrog pol 4. zjutraj vračal vinjen proti Pečovju in hotel na lesni industriji pri Teharju prekorati železniško progo, je privozil iz Celja osební vlak, ki se mu Marzovšek ni pravočasno umaknil. Lokomotiva je z vso silo treščila vanj, mu zdrobila lobanjo in ga nato odbila. Ko so ga pozneje našli, je bil že mrtev. Truplo so prepeljali na teharsko pokopališče.

SIM X, NOVO SOLSKO LETALO JUGOSLOVENSKE KONSTRUKCIJE

trku je bilo na sporedu letenje. Prekrasno je bilo leteti zjutraj nad poljem, na katerem je priden kmet že v potu obraza služil vsakdanji kruh. Le sem pa tja se je v nas Slovencih oglasilo domotožje po naših prekrasnih planinah, po rekah in holmih, na katerih stoje bele cerkvice. A tod je samo polje, brezkončna ravnina, kamorkoli se oko obrne. Se belih cest ni, tudi one so rjave, v skladu z enoličnim ravnino. Iz sanjarenja nas je prebudil največkrat učiteljev glas z zadnjega sedeža: »Kam pa? Kaj ne vidite, da vam gre letalo kamor hoče?« Šele pozneje, ko smo bili že sigurni in smo že imeli prvi čut za letenje, nam kljub opozovanju pokrajnje letalo ni uhajalo iz oblaki.

Po letenju smo morali očistiti letala, nato smo imeli do kosila teoretični pouk in sicer iz navigacije, spoznavanja motor-

Restavracija-klet ZVEZDA

DANES v petek sveže morske ribe in divjačina

Domače vesti

• Skofjeloški planinci v Ankari. Skofjeloški planinski polk je doletela izredna čast, da bo smel izkazati poslednje vojaške časti pravkar umrlega predsednika turške republike Kemala Atatürku. Četa loških planincev, med njimi kapetan Čudanov s še nekaterimi oficirji iz Ljubljane, je odpotovala v Ankaro, turško prestolnico, da se tamkaj udeleži pogrebnih svečanosti.

Moske

ZIMSKE SUKNJE:

VELOUR m DIN 190.—
SHEPHERD
ZA STRAPAC m DIN 190.—
in 220.—

MANUFAKTURA

SOUVAN

MESTNI TRG 24.

RISKIRAJTE LE EN POGLED
v izložbo Drogerije Gregorič, Ljubljana, Prešernova ul. 5. — Videli boste kaj vam ublaži Vaše krehanje in prehlad.

• Železničarsko bolnišnico na Rebru v Zagrebu bodo začeli graditi spomladi. Kakor smo že poročali, so bili protesti proti očitni in nagradi načrtov za novo železničarsko bolnišnico na Rebru. Pri tožba je bila poslana tudi v Beograd, od koder pa se ne rešuje. Bolnišnico pa bodo začeli graditi že spomladi. Proračun znaša kakih 16 milijonov in je denar že na razpolago. Sprva bo imela bolnišnica 200 postelj, dodali pa ji bodo pozneje še 50. Poslopje bo trinadstropno in bo gotovo do leta 1940. Bolnišnica ne bo samo za člane železničarskega bolniškega fonda, zagrebaške in ljubljanske železniške direktije, temveč tudi za ostale bolnike, če bo kaj prostora.

Pri lenivosti črevesja, črevesnem kar-
tarju, obolenju danke, odstrani naravno
»Franz-Josefov« grenčica zapeko dol-
njih organov dobro in naglo. Mnogoletne
izkušnje uče, da uporaba »Franz-Jose-
fove« vodi odlično regulira funkcije
črevesja.

Ogl. reg. S. br. 15. 485-35

• Janka Mlakarja izbrane spise I. zve-
zek je pravkar izdalo Slovensko planin-
sko društvo, osrednje društvo v Ljublja-
ni. Prednaročnikom je že na razpolago v
društveni pisarni na Aleksandrovi cesti.
Dostavljene pa bodo naročene knjige v
prihodnjih dneh. Nove naročnice za navede-
no knjigo sprejema tudi pisarna SPD
v Ljubljani. Knjigo dobite tudi v vseh
knjigarnah.

• O izbranih Jamaica kockah smo v
našem listu poročili nekaj oglasov, pri
katerih smo naslov tovarne nepravilno
prevredili, tako da ni bil v skladu s proto-
koliranim naslovom. Jamaica kocke so
izdelek »IKA« proizvodnja Vafle, Zagreb
Vlaška 101.

• Združenje jugoslovenskih inženjerjev
in arhitektov, sekcija Ljubljana, vabi čla-
ne na sestanek, ki bo v torek 22. t. m. ob
pol 21. v društvenih prostorih v Kazini.
Na dnevnem redu bo razgovor o važnih
vprašanjih, ki se bodo obravnavala na le-
tošnji glavni skupščini v Splitu in kate-
rih ugodna rešitev bo velikega pomena za
bodoče delo našega združenja. Hkratu
prosimo, da se prijave za udeležbo na tej
skupščini pošljejo vsaj do 18. t. m. Po-
novno opozarjamo, da je glede na po-
membnost te skupščine potrebna številna
udeležba zastopnikov naše sekcije.

• Novo vodstvo Jugoslovenske ženske
zveze. Na svojem kongresu v Beogradu
je dobila Jugoslovenska ženska zveza,
kateri je organiziranih nad 50.000 naših
žena, novo vodstvo. Na čelu uprave je
ostala gospa Leposava Petkovičeva, ki se
je že skozi dolgo dobo let poštvalnovalno
udeleževala kot voditeljica ženske zveze.
Nova podpredsednica je gospa Jelena Mi-
ničeva, ki je zavzela mesto gđe Milene
Atanackovičeve, ki je bila podpredsedni-
ca dolga leta, a je zdaj izvolitev odklonila
zaradi preoblegla dela v raznih drugih
organizacijah. Gospodična Atanackovičeva
stoji, kakor znano, na čelu našega
Ženskega pokreta. Drugi dve podpredsed-
nici sta gospa Bedekovičeva iz Zagreba
in gospa Minka Govekarjeva iz Ljubljane.
Prva tajnica je ostala gospa Zorica
Kovačevićeva, druga tajnica je gospa Da-
na Juvanovičeva, ki deluje tudi v Zdru-
ženju vseučiliško izobraženih žena. Bla-
gajničarki sta ostali gospa Olga Gavrilovi-
čeva in gospa Olga Bogdanovičeva. Za
predsednico nadzornega odbora je bila iz-
voljena gospa Nata Spasičeva, poštvalno-
valna delavka v raznih ženskih organiza-
cijah, članici nadzornega odbora pa sta
gospa Gvozdenovičeva iz Zagreba in gos-
pa Zupančičeva iz Ljubljane. Nova upra-
va je bila izvoljena za dobo štirih let.

• Planinska restavracija na Boču je
spet odprta. Kakor smo poročali, je bila
po odhodu oskrbnika Jermana z Boča ta-
mošnja planinska restavracija zaprta in je
kazalo, da bo ponovna otvoritev še le
spomladi. Zadnji vlom, ki pravzaprav ni
bil vlom v pravem pomenu besede, pa je
stvar pospešil. Orožništvo iz Kostivnice
je ugotovilo, da so vdrti takrat v restav-
racijo planinci, ki so pred vetrom v sti-
slu iskali zavetja v koči. Vrata so bili
sicer s silo odprta, izropanega pa ni bilo
ničesar. Vsekakor pa bi bilo planinsko
zavetišče skupno z objekti podružnice
šentjurske kmetijske šole brez varuha čez
zimo izpostavljen raznim nevarnostim.
Zato je upravni odbor podružnice SPD
Rogaška Slatina-Poljane na svoji uprav-
ni seji na Boču te dni sklenil, da takoj
namesti oskrbnika, ki je že prevzel svoj
posel. Novi oskrbnik je g. Martin Bobek
iz Gabernika. Otvoritev planinske restav-
racije na Boču bo v nedeljo 20. t. m.

• Vlomilec iz Ljubljane aretiran v Za-
grebu. Naša policijska uprava je te dni
po radiu prejela od policijske uprave v
Zagrebu obvestilo, da je bil tam pred
dnevi aretiran neki France Lukman, ki je
po rodu iz varažinske okolice in pri
katerem so našli več zlatih smuljivga
izvora. Pri aretaciji je Lukman priznal,
da se je nedavno mudil v Ljubljani in da
je pri tej priliki vlomil v neko hišo blizu
cerkve sv. Jakoba. Naša policija se je
podrobno zanimala za vse večje vlo-
me in tatvine, kar jih je bilo v zadnjem času
izvršenih v šentjakobskem predmestju, in
je dognala, da je Lukman po vsej priliki
vlomil v stanovanje nekoga državnega
uradnika na Opekarski cesti. Da se po-
jasi vsa reč, bo zagrebaška policija pri-
peljala moža v Ljubljano.

Iz Ljubljane

u— Oficirski dom v Ljubljani priredjuje
u soboto 19. novembra t. g. u donjim
prostorijama hotela »Metropol« Mikličev
drugarsko večer. Početek u 21. čas. Odelo
po volji. Mole se drugovi rezervni oficirji
i prijatelji, da izvole prisustvovati ovom
drugarskom večeru. — Uprava.

u— Nov lep uspeh šentpetrške podruž-
nice CMD. Najstarejša podružnica CMD,
ženska in moška v St. Petru, se venomer
trudi, da s prireditvami pridobi kaj v
svojo blaginjo. Obenem se članstvo med-
sebojno spoznava in prijetni domači dru-
žabnosti, ki rada privabi tudi prijatelje in
sosedo. V počastjenje znamenitega jesen-
skega patrona je šentpetrška podružnica
CMD v soboto zvečer priredila pri Ban-
ku na šmartinski cesti martinovanje, ki
se je tako imenitno obneslo, da je imelo
eno samo pomanjkljivost: dvorana je bila
premajhna. Predsednica gospa Nilka Po-
točnikova je ljubezno pozdravila zbrane,
precej številne zastopnike CMD iz šiške
in od ostalih ljubljanskih podružnic, gos-
po Minko Krotovo od JZZ in gospo Fa-
kinovo od Kola Jugosl. sester. Opisovala
je današnje potrebe naše šolske družbe
in prosila, naj vsako poskrbi, da se bo
naše CMD oklenila vsa naša narodna za-
vedna javnost. Za zabavo je imenitno
poskrbel Manica Komarova. Premleval
zbor je zapel vrsto krasnih pesmi in žel
mnogo pohvale. Orkester Sokola I pa je
pridno igral in tako skrbel za veselo raz-
položenje. Licitacija Martinove gosli, raz-
prodaja mačka in vreči in ameriška
ženitev je vrgla lepe denarce, da je vsa
prireditve (brez vstopnine) uspevala prav
zadovoljivo tudi v gnetnem pogledu. Go-
stiličar Banko je saloonček okrasil, skrbel
za dobro postrežbo in se tudi sicer po-
trudil, da je bilo vse zadovoljivo, najbolj
pa odbor, ki so mu prav zdaj pred bo-
žičem in zimo prispevki krvavo potrebni.

J.N.A.D. JUGOSLAVIJA

DOBRODELNA AKADEMIJA

19. t. m. KAZINA ob 20.

Plesni orkester Ljubljanskega Sokola
— Plesni mojster g. Jenko

u— Razstavica, ki bo zanimala naše ne-
veste. Tvrđica Sarc, ki že od nekdaj uživa
velik ugled v naši javnosti, je v vseh iz-
ložbah svoje trgovine na vogalu Selenbur-
gove in Knafjeve ulice razstavila izredno
lep komplet opreme za neveste, ki po pra-
vici vzbujajo pozornost vsega občinstva.
Razstavljeno je vse, kar spada v balo so-
dobnega dekleta, a še posebne hvalne vred-
no je dejstvo, da je vsa oprema delo do-
maćih rok. Mnogo občudovanja so deležne
posteljne garniture s svilenimi odelji,
pernicami, blazinami in plimom, a vsaka
zase majhna umetnina so z izrednim
umetniškim okusom izdelane namizne gar-
niture. Posebno dragoceno daje razstav-
ljeni opremi domaće ročno delo, ki v raz-
nih modernih tehnikah krasi posamezne
kose. Tvrđici Sarc smemo k okusno prire-
jeni razstavi pač iskreno čestitati, saj je
z razstavljenimi izdelki vnovič potrđila,
da zlasti še na tem področju nobena ino-
zemska konkurenca ne more tekmovali s
kvaliteto domaćega dela.

OVEN milo
Ponos Slovencev
je čisto in duhteče perilo.
Perite z »Oven« terpen-
tinom milom in zadovoljni
boste! Domać izdelek!

u— Československá obec v Lublani zve
svě členy na české vepově hody, které
připraví známý odborník, krajjan Fiala v
sobotu dne 19. t. m. o 20.30 hod. v restau-
raci »Zvezda«. — V neděli, dne 20. listopa-
du t. r. zahájí sesonu loutkové divadlo v
Národním domě pohádkou »Zlaté srdce«.
Začátek o třetí hodině odpolední. — V se-
soně bude se hrát pravidelně každou
druhou neděli (s výhradou event. změn),
oznámení budou uveřejňována vždy v so-
botu v denním tisku. — Odměněné nez-
stnou práci a námahu členů sboru loutko-
vého divadla hojnou účastí, přivleče
všichni své děti, jimž se tak skýtá nejen
čistá dětská zábava, ale i poučení a vý-
chova v mateřtině. — Podporujte svojí
účastí všechno naše podnikání, jehož jest
právě v nynější době co nejvíce třeba.
Čas pro to se při dobré vůli vždy najde!
—klip—

u— Drugo predavanje Ljudske univer-
ze je bilo v sredo zvečer v filmsalomni
dvorani. Naprošen je bil g. dr. Vladimir
Murko, da predava o tem, kar bi moral
vsako vedeti o vrednostnih papirjih. Da
je bilo tako predavanje res potrebno, je
pokazalo lepo število ljudi, ki so se pre-
davanju udeležili. Predavatelj je govoril
o delnicah, o obveznicah ali zadolžnicah,
o srečkah in drugih vrednostnih papirjih,
o katerih vlada med našimi ljudmi še
zmerom tako velika nepoučenost. Obšir-
neje pa govoril dr. Murko o vsem tem
v svoji knjigi, ki bo te dni izšla.

u— Predavanje Prirodoslovnega dru-
štva. V torek 22. t. m. bo predaval v mi-
neralški predavalnici univerze docent
dr. Božo Škerjaf o izvenevropskih rasah.
Predavanje, ki ga bo spremljalo 30 iz-
branih diapozitivov, bo vodilo od najrjših
ljudi v Avstraliji in Novi Gvineji preko
Azije, Afrike in Amerike do Havajskih
otokov, kjer se bo zaključilo z najlepšimi
pridatki človeškega rodu. Začetek ob
8.15.

u— Predavanje SPD. V društveni pi-
sarni SPD v Ljubljani na Aleksandrovi
cesti 4-1 so na razpolago vstopnice za
filmsko predavanje SPD, ki bo v soboto
19. t. m. ob 18. v Franciskanski dvorani
v Ljubljani, vhod iz Franciskanske ulice.
S primerno razlago naših planincev se
bodo predvajali ozkočrtni filmi o izobra-
bi gorskih vodnikov v švic, o nastan-
ju Alp in o plezanju na ledenikih. Člani
SPD imajo popust pri vstopninah, ako
se izkažejo s člansko izkaznico. Za
člane SPD je najprimernejše, ako si
predprodajo izberejo sedeže, ki so nume-
rirani. Planinci, pridite v čim večjem šte-
vilu na zanimivo predavanje.

DANES NEPREKLICNO ZADNJKRAT!

— Zadnja možnost, da vidite film,
ki ga že devet dni občuduje vsa Ljubljana!
KINO UNION, tel. 22-21. Predstave ob 16. 19. in 21.

u— K problemu meščanskj šol. Pedago-
ško društvo priredi drevi ob 20. na učitel-
jišču (Resljeva cesta) diskusijski večer
s temo »K problemu meščanskj šol«.
Uvodoma bo povedal nekaj svojih misli
g. dr. Stanko Gogala, nato pa bo sledil
razgovor. Vel, ki se zanimajo za aktualen
problem, so vjudno vabljene. Vstop prost.

u— V »Soci« bo predaval 19. t. m. ob
20.30 pri »Levu« dobro znani odlični pre-
davalatelj mestni zdravniški svetnik g. dr.
Mis Franta o »skritih sovražnikih našega
zdravja«. Predavatelj bo poljudno pred-
očil zgodovino iskanja vzrokov bolezni,
zlasti onih, ki nastopajo v velikem šte-
vilu. Pozorjalebo bo življenje in opas-
nost povzročiteljev bolezni, s katerimi
prihajamo dnevno na najraznovrstnejši
način v dotiko, vhodišča v telo ter narave
in umetne obrambne sile človeka. Va-
bimo vse člane in prijatelje k temu zelo
poučnemu predavanju. Vstop vsem prost.

Triumph trajno gorča
peč za drva

**OKUSNA
CENENA**

Ogromen prihranek
na kurivu

Protizvod
Osječke Ijevaonice že-
ljeza i tvornice strojeva
d. d., Osijek

u— Posestne izpremembe. Zakonca Pe-
ter in Josipina Košak, gostilničarja in po-
sestnika v Mostah, sta odprodala v svrhu
razširitve železniških zatvornic ob Zalo-
ški cesti mestni občini ljubljanski del
njunega posestva v izmeri 93 kvadratnih
metrov za vsoto 9800 din. — Šest posest-
nikov, ki imajo svoje parcele na pobočju
Gradu, je odstopilo mestni občini ljub-
ljanski v izmeri 4571 kvadratnih metrov
njihov svet za znesek 45.710 din, torej po
10 din kvadratni meter. Občina potrebuje
svet za ureditev raznih poti, nasadov in
parkov na Grad. — Stavbni I. Slokan je
prodal pokojniškemu zakladu odvetniške
in notarske zbornice hišo št. 48 na Blei-
weisovi cesti.

PREIZKUSITE I

GIMEAN
GITARNO ZOBNO KREMO

u— Ponovno opozarjamo glasbo ljubeč
občinstvo na veliki simfonični koncert, ki
ga ljubljanska Filharmonija priredi 28. t.
m. (ne 18., kakor je bilo prvotno najavl-
jeno) pod vodstvom slovečega dirigenta
Lavra Matičića. Na sporedu so izbrana
dela velikih klasičistov Bacha in Mozar-
ta, slovansko glasbo bo zastopal Musorg-
ski, obenem pa so na sporedu najnovejša
dela znanega slovenskega komponista
Blaža Arniča.

Iz Celia

u— Govtovanje ljubljanske opere bo v
torek zvečer v celjskem gledališču z Go-
tovočovo opero »Ero z onega sveta«, ki je
dočela povsod, kjer so doslej vzpilo-
rili, velik uspeh. Predstava je za abnoma.
Neabonenti dobijo vstopnice v knjigarni
Slovske tiskovne založbe.

u— Na ljubljanskem vseučilišču bo pre-
daval v ponedeljek 21. t. m. ob 20. prof. Gu-
stav Šilih iz Maribora o temi »Otroške
rapake in njih odpravljanje«. Na to zani-
mivo in poučno predavanje opozarjamo
zlasti starše in vzgojitelje.

Bokserški upor na daljnem vzhodu v velikem filmu tovarištva, dolžnosti in ljubezni

Alarm v Pekingju

NO MATICA 21-24

Najnovejši Metrov tednik!

Ob 16., 19. in 21. uri

u— Razburljiv dogodek v odvetniški
pisarni. V pisarno nekakega celjskega
odvetnika je stopil v sredo popoldne 51-
letni bivši posestnik Miha K. iz St. Jur-
ja ob juž. žel. Odvetnik je pred meseci v
neki tožbi zaradi 4.500 din zastopal Mi-
hovega nasprotnika. Pravdo je Miha iz-
gubil. Njegovo prezadoženo posestvo je
bilo pozneje prodano na dražbi, kljub tem-
u pa so upniki izgubili še okrog 60.000
din. Miha, ki ima ženo in tri otroke, si je
začel domišljevati, da je odvetnik kriv
njegove nesreče. Ko je torej stopil v sredo
popoldne v pisarno omenjenega odvet-
nika, je našel odvetnika v prvi sobi. Ves
razburjen je stopil k njemu in zahteval
od njega 1.000 din, češ, da ga bo sicer
ubil. Odvetnik se je umaknil v drugo sobo
in se zaklenil. Miha je nato zagrozil,
da se bo še vrnil. Odsel je v mesto, si ku-
pil žepni nož in se zares kmalu vrnil.
Stopil je z nočem v roki k odvetniku in
zahteval od njega 4.500 din s ponovno
grožnjo, da ga bo ubil, če ne dobi denar-
ja. Odvetnik mu je odgovoril, da mu bo ta-
koj princel denar. S opili je iz pisarne
in pohitel po stražniku. Ko je prišel
stražnik, je našel Miho še v pisarni in ga
aretiral. Pri zasliševanju je Miha izjavil,
da si bo sam poiskal pravico. Izročili so
ga okrožnemu sodišču.

u— Zasluge Vlomilec si je zlonil nogo.
V sredo okrog 5. zjutraj je poskušal 25-
letni v Trbovlje pristojni Ivan Jevnikar,
člen brez stalnega bivališča, vlomiti v
»Soci« nekakega posestnika na Trati pri št.
Juriju ob juž. žel. Domači in sosedje pa
o vlomilca zaslišali. Jevnikar je pred za-
dovoljci pobegnil na streho nekake po-
stopje in nato skočil s strehe kakih de-
set metrov globoko. Pri padcu si je zlonil
desno nogo v členku. Ko so ugotovili
njegovo identiteto, so ga prepeljali v cel-
jsko bolnišnico, od koder ga bodo po
ozdravljenju izročili sodišču.

u— Ni imel sreče. V sredo okrog 21.30
je policijski stražnik opazil v Gubčevi
ulici sumljivega možkega, ki je nesel pod
pazduho večji zavoj. Stražnik je moža
ustavil in našel v zavoju pet parov mo-
ških spodnjih hlač in pet srajc. Možki,
35-letni (esarski delavec Ivan B. iz Ljub-
ljane, je takoj priznal, da je spodnje hla-
če in srajce izmaknil zvečer v veletro-
vni Stermeček. Ivan je namreč zaposlen
pri gradnji novega trgovskega poslopja
g. Stermečka. Ko je delal v drugem nad-
stropju, je odstranil eno izmed desk, ki
ločijo že dogotovljeno novo poslopje od
ostalega poslopja, ki ga še gradijo, segel
z roko skozi odprtino in izmaknil ome-
njene predmete.

Iz Maribora

u— 60letnice rojstva obhaja te dni upo-
koleni višji davčni upravitelj g. Otnar
Meglič. Slavljenec je še ves mladosten,
zdrav in podjeten. Živahno se udeležuje
v društvenem življenju in je dolgo vrsto
let mariljev predsednik Društva hišnih po-
sestnikov v Mariboru. Znan je kot prvo-
vrsten strokovnjak v davčnih zadevah. Ži-
vahno se udeležuje tudi v mestni politiki.
Pod prejšnjo mestno upravo je bil ugled-
en član mariborskega mestnega sveta, v
katerem je vztrajno branil koristi in pra-
vice mariborskih hišnih posestnikov. Ob
lepem jubileju mu želimo mnogo zdravja
a— Marljivo kulturno delo tezenskega
Sokola. Prosvetni odbor tezenskega So-
kola organizira za zimsko sezono redna
mesetna predavanja. Prvo predavanje o
osvojenju Maribora in naše severne
meje bo združeno s spominsko proslavo v
prvi polovici decembra. S predavanji bodo
združene tudi glasbene in recitacijske
točke.

u— Odpovedana predstava. V kratkem
bi morala biti v tukajšnjem gledališču
premiera znanega Frankovega odrskega
dela »Vzroke«. Dramski ansambl je drama-
že študirai, sedaj pa je bila nenadno od-
stavljena z repertoarja. Namesto nje bo
uprizorjena Cankarjeva drama »Kralj na
Betaljnovi« v počastitev 20letnice Cankar-
jeve smrti.

u— Požar tribune na letnem telovadi-
šču matičnega Sokola je uničil velike
žrtve šolskih delavcev. Treba bo nove-
ga truda, da vstane nova, še lepša tri-
buna. Kar je vzela mračna, meglena no-
vembrska noč, mora sokolstvo matičnega
društva s požrtvovalnostjo postaviti čim
prej na novo. Prvi prispevek 370 din je
nabrala družba osmih Sokolov z geslom:
»Za zavarovanje betonskega kamna, ki
ga noben požar ne uniči!« Tem bratom
naj sledijo drugi z enako vneto in po-
žrtvovalnostjo.

u— Zboljšanje telefonskih priključkov v Drav-
ski dolini. Tujskoprometna zveza »Put-
nik« v Mariboru je z raznimi krajevnimi
in tujskoprometnimi krogi sprožila akcijo,
da se na pristojnih mestih posveti vsa
pozornost perečemu vprašanju zboljšanja
telef. priključkov v Dravogradu, ki je ob priklju-
čitvi Avstrije k Nemčiji zelo pridobil na
pomenu kot važna vstopna in prehodna po-
stopanka za naš tujski promet. Upati je,
da bo poštna direkcija v Ljubljani tudi
v tem primeru pokazala pravilno razu-
movanje za nujne gospodarske in tujsko-
prometne potrebe našega eksponiranega
obmejnega ozemlja.

u— Studenčke novice. Predsedničjim je
bila redna seja studenškega občinskega
odбора, ki jo je vodil župan A. Kaloh.
Prošnja kapucinskega gvardiana, da se
naknadno odobri povečanje hlevov, je za-
vrnjena. Pri Posojilnici v Mariboru se
najame posojilo 150.000 din po 7 in pol
odstotkov za dobo 5 let. Ta znesek se bo
uporabil za gradnjo sirotišnice in drugih
občinskih naprav. Do Jožefovega bo stu-
denška tržnica že urejena. Oglašajo se
številni reflektanti za stojnice ter paviljo-
ne. — Letos je bilo vseh občinskih do-
hodkov 288.004 din, izdatkov pa 283.734
dinarjev.

u— Regulacijska dela na Muri. Na progi
notranje reke Mure od km 85.050 do 57.700
se bodo vršila regulacijska dela, ki jih je
tehnični razdelek sreskega načelstva Ma-
ribor levi breg že razpisal. Proračun zna-
ša 85.219.46 dinarjev.

Kino SLOGA
telefon 27-30
ob 16., 19. in 21. uri
Danes poslednji!

IGNAC!

Jutri premiera veselega glasbenega filma GOSPODIČNA
MOZART.

Vesela vojaška burka s prizna-
nim francoskim komikom
FERNANDELOM.

V glavni vlogi Danielle Darrieux.

Ja, meteorologije, aerodinamike, zračnega
zakona, tehnologije in pa predavanja o
funkcijah delov letala. Po kosilu smo jo
pol 15. ure imeli prosto, med tem smo se
učili, spali ali pa si šivali obleke, katere
pa od naših poizkusov v šivanju nikakor
niso postale boljše, temveč so se lukne na
njih vidno večale. Potem smo spet do ve-
čerje letali, očistili aparate, spustili sta-
stvo, po večerji pa smo ob 20. uri morali
biti že vsi v posteljah.

Tako je naglo potekal čas in že je prišel
dan, ko nam je rekel upravnik šole: »Jutri
greste nekateri na preizkušnjo za laširan-
je (prvi samostojni let)«. Preden namreč
zaupajo učencu letalo in samega sebi, ga
preizkusijo vsi navzoči stari piloti, ako je
sposoben ali ne. Kajti končno ni igrača,
pustiti nekoga, ki še ni siguran, da leti
sam in si pri tem skraha vrata.

V prvi grupi nam je laširalo pet Slo-
vencev in neki Beograjčan. Zdjaj smo šele
spoznali, kako lepo je letenje. Začeli smo
z »uslovji«, katerih je vse polno, kakor na
primer: v zavojih na 1000 metrov in nato
pristanek na določenem mestu brez do-
dajanja plina. Take vaje so potrebne, ker
pozneje se lahko zgodi, da se motor ustavi
in potem mora pilot točno očistiti višino,
da se lahko spusti na kak travnik ali po-
lje in s tem reši sebe in letalo. Ker smo
bili vsi brezmotoristi, nam take naloge niso
delale nikakih preglavic, saj pri brezmo-
tornih letalih je vsak pristaneč zasilen.

Ko smo odpravili predpise »pogoj«
in ko smo obvladali teorijo, nam je uprav-
nik povedal, da bomo delali v kratkem iz-
pitu, in sicer že v soboto 15. oktobra. Hitro
so minili zadnji dnevi pred izpitom in
marsikateremu izmed nas je postalo hudo,
ko je mislil na bližnji odhod. Sali se nam
je v tem kratkem času tako priljubila po-
krajina, ki nam je bila v začetku dolgo-
časna, in pa vse življenje povezano z le-
tenjem. Vsakega izmed nas je čakalo do-
ma delo ali pa študij in vsak je vedel, da

se mu bo z odhodom končalo brezskrbno
življenje letalcev.

Napočil je dan, ko smo morali pokazati
pred komisijo, kaj znamo. Lahko rečem,
da smo se brez bojazni vsedli v letala, saj
smo si v tem času pridobili precejšnjo
spretnost v letenju. Gledal sem tovariše,
ki so bili pred menoj na vrsti, s kakšno
spretnostjo in sigurnostjo letijo osmice in
kako točno sedajo brez dodajanja plina.
Toda tega nisem opazil samo jaz, temveč
tudi komisija, saj smo vsi brez izjeme na-
pravili praktični in teoretični izpit z od-
liko. Vsi so nam čestitali. Polkovnik Jove-
novič, odposlanec štaba letalskega povelj-
stva, nam je držal leč govor, v katerem je
poudarjal, da je sedaj naša dolžnost, da se
naprej izpopolnjujemo in da bomo ob času,
ko nas bo domovina potrebovala, branili
naše nebo.

Zvečer je bila zabava pilotske šole, ki
je bila za nas obenem poslovnih večer. Na
tej zabavi smo Slovenci zapeli nekaj pesmi
in spet se je videlo, kako lepa in priljubl-
jena je slovenska pesem. Aolavna namreč
ni bilo ne konca ne kraja in smo morali
dodati še dve pesmi. Drugi dan zjutraj
smo se prva skupina vračala na svoje do-
move. Nad kolodvorom so naši tovariši
kročili in nam mahali v slovo. Ko se je
vlak začel premikati, nas je eden od njih
dober kos spremljal in krožil nad nami.
Vsi smo mu zavidali, da leti medtem ko
se mi vrtamo k delu in študiju. Pred ne-
kaj dnevi se je šola zaključila in sedaj
smo vsi učenci na svojih domovih in ča-
kamo, da bomo pomnožili vrste naših voj-
nih pilotov.

Kljub temu, da

Gospodarstvo

Insolvenca in gospodarska kriza

Zbornica za TOI v Ljubljani je za dvajsetletnico svojega delovanja v naši državi sestavila zanimiv pregled gospodarskih dogodkov v zadnjih dveh desetletjih, ki je bil predložen v sredo na proračunski plenarni seji. Pregled vsebuje med drugim zanimivo statistiko o gibanju insolvenca v povojni dobi, ki nudi zgornjo sliko gospodarskega razvoja in padanja. Število insolvenca (konkurzov in poravnanih postopanj) se je od leta 1919. gibalo takole:

let.	insolvenca	konkurze	pris. poravnave
1919	4	2	2
1920	1	—	1
1921	5	2	3
1922	8	3	5
1923	51	12	39
1924	127	29	98
1925	142	91	51
1926	78	78	—
1927	87	87	—
1928	67	67	—
1929	46	46	—
1930	76	58	18
1931	185	73	112
1932	299	93	206
1933	102	48	54
1934	139	49	90
1935	95	34	61
1936	89	25	64
1937	99	44	55
1938 (10 m.)	60	22	38

Skupno število insolvenca nam jasno predločuje, kako se je pri nas v zadnjih 20 letih gibal gospodarski konjunktura. V letih 1924 in 1925 so insolvenca znatno narasle, in sicer kot posledice takratne deflacijske krize. Tabela pa nam zlasti nazorno kaže katastrofo leta 1932, ko smo zabeležili kar 300 insolvenca v enem letu. Se večje pa je bilo dejansko število insolvenca v letu 1933, kajti v tem letu je obstojala možnost tako zveznega posredovalnega postopanja, ki v statistiki ni upoštevana. Ta posredovalna postopanja so v stvari predstavljala neke vrste prisilne poravnave. V l. 1933 je bilo po podatkih Društva industrijev in veletrgovcev v Ljubljani 232 posredovalnih postopanj, tako da je bilo dejansko število insolvenca v tem letu okrog 330. V letih 1926 do 1929 nismo imeli poravnanih postopanj, ker je s l. aprilom 1925 prenehal veljati zakon o prisilni poravnavi od 28. IV. 1916. Novi zakon o prisilni poravnavi izven konkurza pa je dobil obvezno moč 1. maja 1930.

Drž. hipotekarna banka v oktobru

Poročali smo že, da so se hranilne vloge pri Državni hipotekarni banki v teku kritičnega oktobra, ko je vladala med našimi vlagatelji precejšnja nervoznost, zmanjšale za 219 na 1271 milijonov, kar pa je povzročilo le razmeroma majhno skrčenje razpoložljivih likvidnih sredstev, in sicer za 107 na 589 milijonov din.

Sedaj objavlja Državna hipotekarna banka svoj izkaz za mesec oktober, iz katerega je razvidno, da so se privatne hranilne vloge po septembrskem nazadovanju v oktobru zopet pričele dvigati in so v tem mesecu znova narasle za 81 na 1332 milijonov (lani so znašale ob koncu oktobra 1343 milijonov). Podobno gibanje zaznamuje tudi Poštna hranilnica, kar smo to pred kratkim že omenili. Pri poštni hranilnici so namreč v septembru hranilne vloge nazadovale za 179 milijonov, v oktobru pa so zopet narasle za 146 milijonov. Pri obeh državnih zavodih (pri Poštni hranilnici in Državni hipotekarni banki) so torej hranilne vloge v septembru nazadovale za 398 milijonov din; temu nazadovanju je v oktobru sledilo zopet povečanje vlog za 227 milijonov, tako da je v oktobru prišlo nazaj 57% v prejšnjem mesecu dvignjenih vlog.

Vsota naloženih fondov in kapitalov javnih ustanov, ki je v septembru narasla za 38 milijonov, je v oktobru nekoliko nazadovala, in sicer za 20 na 2675 milijonov (lani 2403).

Zopetni dotok vlog je imel posledico, da so razpoložljiva gotovinska sredstva po oslabilosti v septembru znova narasla in sicer od 589 na 614 milijonov (lani 684). Posojila so v teku oktobra deloma nazadovala, predvsem hipotekarna za 11 na 1894 milijonov, medtem ko so komunalna posojila narasla za 8 na 1486 milijonov. Lombardna posojila pa so se zopet skrčila za 8 na 80 milijonov. Dolg finančnega mi-

nistrstva pa se je v teku oktobra povečal za 116 na 785 milijonov (lani 708).

Veliki nakupi državnih papirjev

Prav zanimivo je gibanje postavke o vrednostnih papirjih, ki je precej narasla, iz česar se da sklepati, da je Državna hipotekarna banka vršila v oktobru znatne intervencije na efektivnih borzah, kjer so sprito mednarodne politične napetosti tečaji naših državnih papirjev precej popuščali. Postavka vrednostnih papirjev je v bilanci Državne hipotekarne banke samo v oktobru narasla za 158 milijonov, in sicer od 797 na 955 milijonov. Lani je znašala ta postavka ob koncu oktobra 576 milijonov in se je torej v teku enega leta portfelj vrednostnih papirjev povečal kar za 379 milijonov.

Pred radikalno spremembo francoske trgovinske politike nasproti balkanskim državam

Ponovno smo že poročali o napovedanih spremembah v francoski trgovinski politiki. Po vesteh iz Pariza so se francoski merodajni krogi odločili za radikalno spremembo francoske trgovinske politike nasproti balkanskim državam. V zvezi s tem sklepom je Francija poslala gospodarsko delegacijo v Rumunijo, Bolgarijo in Jugoslavijo, ki bo na mestu samem proučila vprašanja, ki že vrsto let ustvarjajo ovire za razvoj trgovinskih odnosov med Francijo in balkanskimi državami. Gospodarsko delegacijo, ki bo obiskala Beograd, Bukarešto in Sofijo vodi ravnatelj oddelka za trgovinska posojanja v francoskem zunanjem ministrstvu g. Alfant, ki je načel te delegacije že odpotoval v Beograd. Delegacija bo v Beogradu predvsem proučila vprašanja, katerih razčiščenje je potrebno da se pripravi teren za nova trgovinska posojanja. Pri tem je treba izrecno poudariti, da se je Francija odločila za radikalno spremembo svoje trgovinske politike nasproti balkanskim državam na iniciativno samih francoskih finančnih in gospodarskih krogov, ki hočejo na vsak način povečati obseg trgovinskih in gospodarskih odnosov z Balkanom.

V tej zvezi je tudi zanimivo, da namerava v Parizu ustanoviti poseben konzorcij za trgovino z Jugoslavijo. Rumunijo in Bolgarijo. Konzorcij bodo ustanovile velike izvozne in uvozne trdnice skupaj z nekaterimi denarnimi zavodi in velikimi industrijskimi podjetji. Konzorcij bi imel pisarno v Parizu, v Beogradu pa svojo poslovalnico.

Gospodarske vesti

Poslovanje novo ustanovljenega beogradskega Pokojninskega zavoda. Odbor novega Pokojninskega zavoda v Beogradu je imel te dni važno sejo, na kateri so razpravljali o dosedanjem poslovanju in o položaju novega zavoda. O tem je referiral direktor g. Despot Ostojić, ki je med drugim omenil, da je pri zavodu po stanju ob koncu septembra zavarovanih 12.559 privatnih udeležencev. Od tega skupnega števila zavarovancev odpade na področje beogradskega okrožnega urada 6631, na področje okrožnega urada v Nišu 1003, v Skoplju 785, v Novem Sadu 1858, v Petrogradu 854, v Somboru 975 in v Subotici 863. Doslej je bilo predpisanih za 22,6 milijona din premij, vplačila pa so dosegla do konca septembra 18,5 milijona din. V teku oktobra je bilo plačanih še za 2 milijona zaostankov. Od skupnega zneska predpisanih premij je odpadlo na področje okrožnega urada v Beogradu 12,7 milijona din, v Nišu 1,6, v Skoplju 1,4, v Novem Sadu 3,1, v Petrogradu 1,2, v Somboru 1,2 in v Subotici 1,3 milijona din. Na seji je bilo sklenjeno, da se poostri revizija podjetij, ker je verjetno da številni privatni nameštenci še niso prijavljeni zaradi zavarovanja. Nadalje je bilo sklenjeno, da zavod osnuje poslovalnice v Nišu, Skoplju in Novem Sadu.

Dobave. Direkcija drž. železnice v Ljubljani sprejema do 21. t. m. ponudbe za dobavo raznih časopisov in revij, gradbeni oddelek pa do 22. t. m. ponudbe za dobavo žice in kretinskih ključavnic, kompletnih zapornic za cestni prelaz in do 25. t. m. za dobavo tračnih križišč, raznega kretinskega materiala in gradbenega materiala. Direkcija drž. rudnika v Kakmju sprejema do 23. t. m. ponudbe za dobavo prešane sena v balah ter električnih vremenskih vžigalnikov. Direkcija drž. rudnika v Vrhniki sprejema do 24. t. m. ponudbe za dobavo električnega materiala

in do 2. decembra za dobavo železne pločevine. Komanda pomorskega arsenala v Tivtu sprejema do 28. t. m. ponudbe za dobavo grafitu v prahu, brodskega kablja, medij ter »Jupiter« aparata za proizvodnjo plina in do 5. decembra za dobavo namiznega in jedilnega pribora. Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 28. t. m. ponudbe za dobavo elektrotehničnega materiala. Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 30. t. m. ponudbe za dobavo 8 rešet za klasiiranje premoga. Centralna direkcija rudarskih podjetij v Sarajevu sprejema do 6. decembra ponudbe za dobavo poltovornega avtomobila, do 9. decembra pa za dobavo 35.000 kg karbida. Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 2. decembra ponudbe za dobavo vodovodnih pocinkanih cevi.

Borze

17. novembra

Na ljubljanski borzi so se angleški funti v privatnem kliringu trgovali nespremenjeno po 238. V zagrebškem privatnem kliringu je bil promet v grških bonih po 35,75. Nemški klirinški čeki so za malenkost oslabili, in so se v Ljubljani trgovali po 14,32. V Beogradu stanejo 14,3013, v Zagrebu 14,30.

Na zagrebškem efektivnem tržišču je vojna škoda popustila. Zaključena je bila po 464 (v Beogradu po 465). Izmed ostalih državnih papirjev sta se zaključila še 7% Blair po 90 in 7% Seligman po 99. Promet je bil še v Sečeračin Osijek in v Trboveljski po 185.

DEVIZE

Ljubljana, Amsterdam 2394.66—2409.25, Berlin 1766.73—1780.61, Bruselj 746.85, — 752.02, Curh 996.45—1003.52, London 207.16—209.22, New York 4382.26—4418.57, Pariz 115.81—117.25, Praga 150.93—152.04, Trst 231.45—234.53. Curh Beograd 10, Pariz 11.6475, London 20.8450, New York 443.1250, Bruselj 7494, Milan 23.30, Amsterdam 240.20, Berlin 177.50, Stockholm 107.25, Oslo 104.60, Kopenhagen 92.9250, Praga 15.15, Varšava 83, Budimpešta 87.50, Atene 3.85, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb, Državne vrednote. Vojna škoda 462—465, 4% severne agrarne 59.50 bl., 4% agrarne 60 bl., 6% dalm. agrarne 88.50 bl., 6% begluške 90 bl., 7% stabiliz 97.50 bl., 7% invest 99 bl., 7% Seligman 99—100, 7% Blair 90—90.25, 8% Blair 94—96, PAB 225 bl.; delnice Gutmann 49—52, Sečeračin Osijek 75—85, Osiješka livarna 160 den., Trbovlje 183—185, Jadranska 360 den.

Beograd, Vojna škoda 464.50—465 (465), 4% severne agrarne 58—58.75, 4% agrarne 60.50 bl., 6% dalm. agrarne 88—88.25, (88.50), 6% begluške 83.50—89 (89), 7% invest. 99.75 bl., 7% Seligman—100, 7% Blair 90.50 bl., 8% Blair 97 bl., PAB 223 bl. (drobni), Narodna banka 7400 den.

Blagovna tržišča

21 TO

+ Chicago (17. t. m.). Začetni tečaji: pšenica: za dec. 63.6250, za jul. 66.25; turščica: za dec. 47.50, za maj 52.25.

+ Winnipeg (17. t. m.). Začetni tečaji: pšenica: za dec. 59.25, za maj 62, za jul. 62.6250.

+ Novosadka blagovna borza (17. XI.). Tendence nespremenjena. — Pšenica: sremska 148—150; slav. 148—150. R2: baška 144—146. Jecmen: baški in sremski 64.65 kg 150—152; pomladni 88 kg 180—185. Oves: oaski sremski slav. 144—146. Koroza: baška sušena pariteta Vršac in Indija 99—101; 242.50—252.50, *2* 222.50—232.50, *5* 202.50—212.50, *6* 182.50—182.50, *7* 152.50—162.50; *8* 110—112.50. Otrubi: baški 90—97. Fizol: baški 280—285.

+ Bodimpeštanska termiska borza (17. t. m.). Tendence stalna, promet slab. R2: za marec 15.79—15.81, za maj 15.98—16. Turščica: za maj 15.60—15.65.

BOMBAS

+ Liverpool (16. t. m.). Tendence mirna. Zaključni tečaji: za nov. 4.79 (prejšnji dan 4.79), za jan. 4.83 (4.82), za april 4.85 (4.85).

Ukinitev smrtne kazni v Angliji

London, 17. nov. AA. Spodnja zbornica je s 114 glasovi proti 89 sprejela predlog o ukinitvi smrtne kazni za poskusno dobo petih let. Predlog je vložil član vladne večine konservativni poslanec William Adams.

zardne eksperimente skoro se prekašajo. Proti dr. Euwrcu mu je to uspelo, proti Fine-u pa se mu je ost a igra že maščevala. Povrh izgleda, da igra dr. Aljehin trenutno zopet tako nepazljivo kakor včasih v zadnjih letih. Proti Reshevskemu je na ta način dobljeno pozicijo s težko napako pokvaril na remis, proti Capablanci bi bil v boljši poziciji radi slabega nadaljevanja kmalu izgubl. Seveda ima dr. Aljehin še dovolj prilike da v drugi polovici turnirja popravi svoje stanje in doseže časten rezultat. Sicer je za svetovnega prvaka 50% premalo.

Da se Capablanci, ki premalo pazljivo zasleduje modernu teorijo, ne bo go'dlo preveč dobro v turnirju je bilo že skoro pričakovati. Botvinnik in Reshevsky se po slabem startu vidno popravljata. Če bo šlo tako naprej, ugetnega Capablanci in dr. Aljehinu delati še resno konkurenco. Čisto sta si pokvarila izgleda dr. Euwe in Flohr. Posebno presenetljivo je to za dr. Euweja, čigar neuspeh holandske šahiste zelo boli. Prvi dve partiji je igral dr. Euwe naravnost odlično. Tem bolj je izgledalo, da bo dobro tudi nadaljeval, ker mu je bil tik pred začetkom turnirja, na prvo turnirsko vodstvo in celo udeležencev turnirja le še dovoljen dopust v službi, tako da bi se sedaj mirno lahko posvetil turnirski igri. Menda pa ga je kar preveč potrl poraz proti dr. Aljehinu, zlasti najbrž način, kako se je svetovni prvak v otvoritvi z njim skoro da pošalil, pa potem vendarle še lepo dobil. Dr. Euwe je bil od nekaj precej nagnjen k presrejanju, pa je tudi tokrat za to nearečno partijo brez pravega odpora izgubil še tri nadaljnje. Če si kmalu ne opomore, mu bo med tako močnimi nasprotniki že težko popraviti pozicijo. Flohr zopet je brez dvoma toliko močan, predvsem v tehni-

Pred dvajsetimi leti

(Iz „Slovenskega Naroda“, 18. nov. 1918)

Madžari v Prekmurju

Tukajšnji židje so se preoblekli v častnike, najeli večje število dezertirjev, po večini mornarjev bivše dunavske flote, ter jeli s temi ljudmi, ki jih dobro plačujejo, preganjati Slovence in Hrvatce. Dali so nabiti tele letake: »Kdor kliče Jugoslavijo, bo ustreljen.« To grožnjo so začeli tudi dejansko izvajati. V Medjimurju so ustrelili okoli 100 ljudi. V Crenšovce je prišlo kakih 50 vojakov, ki so prišli zupnika Klekla, urednika prekmurskega tednika »Novine« ter ga odvedli v Dolno Lendavo. Postavili so ga pred vojaški preki sod, češ da je hujskijski proti nedotakljivosti meja madžarske države. Zgodil pa se je čudež, da je zupnika sodišče opustilo. Pač pa so v Crenšovcih obesili nekega kmeta, ki je nato vstal 24 ur na vešalih. Tudi po drugih vaseh so Madžari besneli kakor divjaki ter pobijali in streljali naše ljudi. V Srednji Bistrici so odpeljali župana in še danes ni o njem nikake vesti. Mnogo Slovencev je pobegnilo preko Mure in vstopilo v vrste narodne straže v Ljutomeru.

Zaprisega Nemški Avstriji

Koroški Nationalrat je tudi v Beljaku dal zapriseči za Nemško Avstrijo vse uradništvo tako v državni kakor v javni službi. Od uradnikov južne železnice so prisegli vsi, razen treh. Med poduradniki je odklonil prisego edino Alojzij Jerin, ki je znan kot eden najinteligentnejših kar jih je nameščen pri južni železnici v Beljaku. Pri ravnanju južne železnice se samo eden ni dal zapriseči, in sicer nadrevident Romah. Zanimivo je, da hodi v Beljaku uradništvo v službo oboroženo. Nočijo ne samo samokrese, ampak tudi bajonete. Ponekod imajo uradniki v službenih prostorih tudi puške. Očitno je javna varnost v Beljaku precej slaba, sicer bi uradništvo ne nosilo orožja.

Povratak Hrvatov v domovino

Danes je prispela na Jesenice pod poveljstvom podmaršala Soretića 42. domobranska divizija. Marširala je preko 400 km po najtežavnejšem, mestoma 2000 m

Razprava o dveh umorih in požigu pri Glini

Pred petrinjskim okrožnim sodiščem vse priče težko obremenjujejo oba trdovratna obtoženca

Petrinja, 17. novembra. Tretji dan razprave zaradi dveh strašnih umorov in požiga v Šibinah pri Glini so spet nastopale priče ter po vrsti obtoževal obtoženega trgovca Djakovića in čevljarja Eremija, ki pa še vedno vztrajata pri trditvi da sta priznala vse tri zločine pod pritiskom in pa tudi zaradi tega, da bi prišla čimprej pred sodišče.

Kmet Stevo Vujaković iz Šibin je bil eden izmed prvih ki so 29. aprila opazili, da gori Djakovičeva hiša. Malo prej se je vrnil domov iz neke gostilne. Hitro se je obelbel in odhitel proti pogorišču. Tam je našel že več ljudi, a nihče ni gasil, zakaj vsi so bili prepričani, da je ogenj podtaknjen, in bali so se, da ne bi na nje iz katerega svojega skrivališča streljali požigalci. Vujaković je bil priča, ko se je vrnil trgovec Djaković s svojim vozom iz Gline ter jadoval na pogorišču. Njegovo obnašanje se mu je zdelo zelo sumljivo, vsa žalost pa hlinjena. Priča se tudi spominja, kako je Djaković meseca februarja po vsem okolišju pripovedoval, da ima nevarne sovražnike, ki so ponoči streljali v njegovo sobo. Vujaković je bil tudi med onimi ljudmi, ki so slišali, kako sta Djaković in Eremija na pogorišču priznala svoje zločine do vseh podrobnosti.

Orožniški narednik Zubovič iz Obljaja, ki je prvi zasliševal oba obtoženca, je kot priča navedel, da mu je Djaković obirno pripovedoval o napadu, ki naj bi bil nanj izvršen meseca februarja. Kazal mu je tudi kroglo, katero je našel v sobi, grozljivca pisma, ki ga je baže dobil nekaj dni prej od neznanih sovražnikov, pa mu ni mogel pokazati. Zatrjeval je, da je pismo poslal nekemu grafologu v Celje. Narednik Zubovič je ugotovil, da se poznata oba obtoženca že dolgo leta. Seznaila sta se že kot vajenca, čeprav danes Djaković trdi, da je Eremija spoznal šele v Glini. Na trditve da sta se obtoženca na žandarmerijski postaji izpovedala pod pritiskom, je narednik odgovoril: »To ni res, popolnoma zdrava sta bila izročena sodišču v Glini in o tem imamo potrdilo. Sicer pa sta vse svoje zločine priznala tudi v Glini pred sreskim načelnikom in orožniškim poročnikom ter pred nekaterimi pričami.« Pri prvem zaslišanju med razpravo je obtoženi trgovec Djaković trdil, da je ozna-

visokem terenu. Z gore Asolone-Pertica do Jesenic je rabila 17 dni. Ko je prišla v Bruneck, je bil ta kraj že zaseden. V Brunecku so hrvatske polke zapustili madžarski častniki. Kakor se nam poroča, se je danes na Jesenicah vršila zaprisega domobranske divizije na Narodno voče v Zagrebu. Posamezni polki te divizije se bodo te dni odpeljali preko Ljubljane na Hrvaško.

Strah ima velike oči

Pretekli teden je dunajska »Zeitz« probila, tore v: V Ljubljani in okolici stoji jugoslovanska vojska, ki šteje več nego 200.000 mož. Vsa ta armada je popolnoma opremljena in oborožena. Četam poveljujočemu slovenski, hrvatski in srbski častniki. Ali niso na Dunaju dobro poučeni o nas?

Primerena kazen

V petek, dne 15. nov. se je odigral na kolodvoru v Radovljici pri večernem viauk tale prizor: Iz Ljubljane se je pripeljal bivši »c. kr.« okrajni glavar v Radovljici dr. F. Mathias, mož žalostnega spomina izza septembrskih dogodkov l. 1908. Preden je stopil iz občinstva mož in vprašal dr. Mathiasa: »Ali ste vi gospod glavar?« »Da«, je bil odgovor. »Torej ste vi tista duša, ki je mene preganjala in ovajala?« Tem besedam je sledila tako močna zausnica, da se je glavar pod njeno težo močno zamajal. Plosk je slišalo vse občinstvo na kolodvoru. Za take ljudi edino primerena kazen!

Še ena o konjih

V okolici in v mestu samem je še vedno mnogo konj, ki tavaajo lačni, žejni in premraženi okoli, dokler ne popadajo in poginejo. Mnogo jih je tudi po Barju, kjer zagazijo v jarke in tam v velikih mukah počasi poginjajo. Usmilit se jih ter jih polovite in pripeljite v vojašnico! Ali pa se naj vsaj kmetovalcem dovoli, da jih ujamajo za svojo last, ker bodo sicer itak prišli v nič. To je naš zadnji poziv, ker bo uboga žival v par dneh vsa poginila, namesto da bi prišla ljudem v prijo. Usmilit se, priskočite na pomoč, dokler je še

Razprava o dveh umorih in požigu pri Glini

Pred petrinjskim okrožnim sodiščem vse priče težko obremenjujejo oba trdovratna obtoženca

Petrinja, 17. novembra. Tretji dan razprave zaradi dveh strašnih umorov in požiga v Šibinah pri Glini so spet nastopale priče ter po vrsti obtoževal obtoženega trgovca Djakovića in čevljarja Eremija, ki pa še vedno vztrajata pri trditvi da sta priznala vse tri zločine pod pritiskom in pa tudi zaradi tega, da bi prišla čimprej pred sodišče.

Kmet Stevo Vujaković iz Šibin je bil eden izmed prvih ki so 29. aprila opazili, da gori Djakovičeva hiša. Malo prej se je vrnil domov iz neke gostilne. Hitro se je obelbel in odhitel proti pogorišču. Tam je našel že več ljudi, a nihče ni gasil, zakaj vsi so bili prepričani, da je ogenj podtaknjen, in bali so se, da ne bi na nje iz katerega svojega skrivališča streljali požigalci. Vujaković je bil priča, ko se je vrnil trgovec Djaković s svojim vozom iz Gline ter jadoval na pogorišču. Njegovo obnašanje se mu je zdelo zelo sumljivo, vsa žalost pa hlinjena. Priča se tudi spominja, kako je Djaković meseca februarja po vsem okolišju pripovedoval, da ima nevarne sovražnike, ki so ponoči streljali v njegovo sobo. Vujaković je bil tudi med onimi ljudmi, ki so slišali, kako sta Djaković in Eremija na pogorišču priznala svoje zločine do vseh podrobnosti.

Orožniški narednik Zubovič iz Obljaja, ki je prvi zasliševal oba obtoženca, je kot priča navedel, da mu je Djaković obirno pripovedoval o napadu, ki naj bi bil nanj izvršen meseca februarja. Kazal mu je tudi kroglo, katero je našel v sobi, grozljivca pisma, ki ga je baže dobil nekaj dni prej od neznanih sovražnikov, pa mu ni mogel pokazati. Zatrjeval je, da je pismo poslal nekemu grafologu v Celje. Narednik Zubovič je ugotovil, da se poznata oba obtoženca že dolgo leta. Seznaila sta se že kot vajenca, čeprav danes Djaković trdi, da je Eremija spoznal šele v Glini. Na trditve da sta se obtoženca na žandarmerijski postaji izpovedala pod pritiskom, je narednik odgovoril: »To ni res, popolnoma zdrava sta bila izročena sodišču v Glini in o tem imamo potrdilo. Sicer pa sta vse svoje zločine priznala tudi v Glini pred sreskim načelnikom in orožniškim poročnikom ter pred nekaterimi pričami.« Pri prvem zaslišanju med razpravo je obtoženi trgovec Djaković trdil, da je ozna-

Iz življenja na deželi

CERNICA. V sredo okrog 17. je nadomada izbruhnil požar v kozoletu posestnika Janeza Furlana, p. d. Turka, ki ga je ogenj v dobri uri vpepelil. Ognjeni zubiji so zajeli vse kozolet, tako da je bilo gašenje nemogoče, čeravno so bili domači gasilci takoj na mestu. Janez Furlan je z žalostjo gledal, kako mu ogenj uničuje ves letošnji pridelek sena, fižola in stavbo, ki jo bo do zime le težko postavil. Zavarovan je bil menda za malenkostno vsoto. Vse kaže, da sta požar začetila dva mladoletna otroka, ki sta v neposredni bližini kozoleta kurila ogenj. Starši pazite na svoje otroke, da ne bodo po svoji nepremišljenosti spravili vso vas v nesrečo.

LITJA. Člani zagorskega Sokola bodo v soboto večer ob 20. uri nastopili v Sokolskem domu v Litiji s Cankarjevo dramo »Jakob Ruda«. S tem bodo komemorirali 20. letnico smrti našega velikega pisatelja.

Kam z židovskimi begunci?

London, 17. nov. AA. Člani vlade so začeli z vso naglico proučevati vprašanje židovskih beguncev iz Nemčije. Reuter poroča, da bodo ministri že v kratkem sporočili svoje mnenje mednarodnemu begunskemu odboru. Eno izmed vprašanj, s katerim se bavi, je možnost naseljevanja židov v kolonijah. Doslej ni bil sestavljen noben predlog, da bi angleška vlada prevzela nase finančno skrb za naseljevanje, niti niso potrjene vesti, da bi bil sprejet predlog Zedinjenih držav o naseljevanju židov v man, naseljenih pokrajinah angleškega imperija. Anglija ni v stikih samo z Zedinjenimi državami, temveč tudi s Francijo in drugimi državami, ki so zastopane v odboru za begunce. Ni še znano, katera ozemlja bi prišla v poštev za židovsko kolonizacijo.

Varšava, 17. nov. AA. Poljski diplomatskim predstavnikom v Londonu, Hagu in Bruslju je bilo naročeno, naj pazljivo spremljajo razvoj akcije za pomoč židovskim beguncem, zlasti pa, da naj pri razpravah o tem problemu poskrbe tudi za razpravo o potrebah židovskih beguncev na Poljskem.

Šahovski veleturnir na Holandskem

Amsterdam, 17. novembra. Včeraj zvečer so bile odigrane še vse ostale prekinjene partije, razen one med Botvinnikom in dr. Aljehinom, ki radi pozne ure ni mogla biti končana in ostane še nadalje prekinjena. Flohr se je brez borbe vdal proti Reshevskemu, partija dr. Aljehin - Keres pa se je končala remis. Keres je, kakor je bilo že pričakovati, porazil Fine-a. Za slednjega je to prvi poraz v turnirju. Kljub temu je Fine radi zmage nad dr. Al

Vladar v družinskem krogu

Belgijski kralj Leopold se igra s svojimi otroki na graščini Laeken

Petdesetletnica Pasteurjevega zavoda

„šestorica križarjev mikroskopa“

Ta dni so se zbrali v Parizu zdravniki in učenjaki iz vseh delov sveta, da bi se udeležili slavnosti ob priliki 50-letnice Pasteurjevega zavoda v tem mestu.

Ko je hotel 14. novembra 1888. francoski državni predsednik Carnot ob otvoritvi pariskega Pasteurjevega zavoda sam čestitati znamenitemu učenjaku, je doživel nemajhno zadrego. Pred njim je stalo namreč šest častitljivih starejših gospodov, ki so nosili vsi različne, skromne frake, enake siljaste brade in so si bili tako podobni, kakor postanejo včasih zakonci po dolgem skupnem življenju. Pasteur in njegovi sodelavci so si bili že več nego 40 let delili svoje skupne uspehe in razočaranja in bili so si med seboj tako podobni, da jih je parisko občinstvo rado imenovalo »šestorica križarjev mikroskopa«.

Pri svečanih prilikah je bilo velikemu učenjaku zelo všeč, če so ga zamenjali z njegovimi sodelavci, kajti slavnosti ni ljubil. Toda v tihih laboratorijih si lahko kmalu spoznal, kdo tu poveljuje, kajti Pasteur tukaj ni poznal šale in vsi njegovi sodelavci, med katerimi so bili pogosto znameniti zdravniki in učenjaki, so se morali ukloniti njegovi avtoriteti. Zato pa je bil tudi sam odgovoren za vse eksperimente, ki so bili med njimi tudi zelo nevarni. Ganljiva podoba, s katero so v tistih časih predstavljali Pasteurja kot dobrega pastirja sredi njegovih holnikov, je bila sicer popularna, toda napačna podoba o možu, ki je bil vse svoje življenje velik bojevnik.

V ostalem je javnost imela kaj malo pravega pojma o Pasteurjevem delu. Menila je, da so njegovi eksperimenti samovoljni in da jih vodi golo naključje. Pasteur je v svoji mladosti opazoval vretje snovi v Lilleu, kjer ga je neki industrialec opozoril na vretje soka sladkorne pese. Prva epidemija, ki ga je bila spodbudila do raziskovanja, je razsajala med — sviloprejkami. Prav počasi je Pasteur svoja doganja začel preizkušati na ljudeh in pri tem se je moral dolgo časa boriti z odporom oficijalne Francije. Četvorico velikih etap njegovega življenja predstavljajo besede: steklina, davica, legar in tuberkuloza. Preden je prodrl doma, je bil deležen priznanja iz tujine, kakor se dogaja tolikokrat.

Da so zbrali sredstva za zgradbo njegovega zavoda, je morala gorica križarjev mikroskopa sama opravljati reklamo. Pasteur sam je obiskoval odločilne osebnosti in pri tem je prišlo pogosto do čudnih prizorov, kadar je skromni učenjak v svoji znameniti pelerini potrkal na kakšna vrata. V gradu vojvode Laubespina, ki se je za zavod zelo zanimal, je odprl vrata veleodličnega služabnika, ki je z nezaupanjem pogledal starca s pelerino, a ga je potem vendarle prijel gospodu, pri čemer je mrmljal nekaj o »noredi« in »domu za jetnike«. Tem bolj presenečen je bil ta služabnik potem, ko je vojvoda dejal, naj pusti starega moža takoj k njemu in ga je potem še sam spremil do vrat ter mu dejal: »Torej, častiti mojster, če vam milijon frankov ne zadostuje, pridite zopet.«

Pasteurju pa ni bilo treba priti še enkrat, kajti med tem so začele prihajati velike vste iz vse dežele in tudi iz tujine. Turški sultan, ruski car in brazilski cesar so prav tako prispevali kakor najbednejši

kmetje, ki so bili nekaj slišali o čudežih velikega učenjaka. In ko je bila zgradba dokončana, so se arhitekt in dobavitelj branili, da bi sprejeli kakšno nagrado!

Kakor je ves svet prispeval k tej zgradbi, tako je imel tudi ves svet koristi od nje. Pasteur je v svojem zavodu zdrvil mehiške kravarje prav tako, kakor breton-

Louis Pasteur

ske kmetje ali Arabce in Eskime in Axel Munthe pripoveduje o 19 ruskih kmetih, ki so jih bili ugriznili stekli volkovi in so jih spravili tja.

Večera svojega življenja neprestano delavni Pasteur ni prebil v svojem pariskem zavodu, temveč v Garchesu, kjer so mu dali na razpolago bivši poletni grad cesarice Evgenije. Po vzorcu Marije Antoinette si je dala žena Napoleona III. tam urediti vzorno farmo, ki je imela tudi hlev za sto konj. Toda preden so vse to uredili, je bilo cesarstva konec. Namesto dvorjanikov, preoblečenih v pastirje, so živeli v gradu zdravniki v belih plaščih in samo dvorni hlev je ohranil nekaj svojega namena: tu so namreč »križarji mikroskopa« delali svoje eksperimente s konjskim serumom in pridelali vsak mesec 50.000 preparatov, ki jih potreboval Pasteurjev zavod.

Žena — vrag

Zastrupila je svojo mater in svojega moža z digitalinom

Bordeauška policija je odkrila afero z umorom, ki spominja na zločine Marije Beckerjeve, zastrupilke iz Liegea.

V ulici Faures sta imela zakonca Courrenaujeva majhno točilnico, ki so jo ljudje mnogo posečali. Lastnik Jean Courrenau je bil štiridesetletnik, njegova žena Elizabeta pa 34-letnica. Zakon, v katerem sta se rodila dva otroka, ni bil posebno srečen. Proti koncu oktobra je Jean Courrenau nenadno umrl. Zdravnik, ki je opravil mrtiški pregled, ni ugotovil nič posebnega in je odredil pokop.

Nekoliko dni pozneje je prejel borde-

Zaroka princese Marije Savojske

Uradno sporočilo iz Rima pravi, da se je zarokila princesa Marija Savojska, najmlajša hči italijanskega kralja in cesarja Abesinije, s princem Louksom Burbonsko-Parnskim.

Nevesta je zdaj v 22. letu svojega življenja. Imela je najboljšo vzgojo ter posebno ljubi glasbo in sport. Zeno se je rodil dne 5. decembra 1899 v Schwarzau na Avstrijskem in je bil tretji izmed zadnjih 20 otrok princa Roberta, ki je vladal nekaj let Parmi, Piacenzi in Lucchi ter so mu pozneje vzeli prestol. Princ Louis je otrok iz drugega zakona princa Roberta s princeso Marijo Antonijo, portugalsko infantko. Louis je brat bivše avstrijske cesarice Zite, pokojnega princa Sikista in princa Gaetana.

Ilirski grobovi pod avtomobilsko cesto

Po poročilu konservatorja solnograškega muzeja, inž. Martina Hella, so pri gradnji nove avtomobilske ceste iz Solnograda v Linz pri Zillingu odkrili prazgodovinski grob z ostanki sežganega trupla in z lončenimi posodami vsakovrstne oblike. Pri natančnejšem ogledu so potem odkrili še en grob in znamenja drugih grobov. Vsi ti grobovi so bili tik pod površino in so zelo trpeli zavoljo motornih kopačev, ki so šli preko njih. Gre za grobove iz 7. stoletja pred našim štetjem, ko so živeli tod Iliri. Tu so se bavili zlasti s pridobivanjem soli.

Mazilo za letala

Angleško letalstvo je delalo v zadnjem času poskuse, da bi s primernim pleskom v zimskem času obvarovalo propelerje in nosilne ploskve ledne obloge. Sprva so to »ledno mazilo« nanašali samo na nosilne ploskve in so imeli nekaj uspeha. To poletje so inženirji v višini 10.000 m »izdelovali« umetne, zelo mrzle oblake. Vsak predmet, ki je prišel v bližino teh oblakov, je dobil takoj ledeno prevleko, samo propelerji in nosilne ploskve, ki so bili prepletkani z novo mažo niso zledeneli. Mazilo je učinkovalo najmanj deset ur. Letošnjo zimo bodo vsa angleška civilna in vojna letala premazali s tem mazilom.

Bitka v lepotnem salonu

Trije maskirani, s samokresi oboroženi možje so skušali te dni pozno popoldne vdreti v odlični lepotni zavod v New Yorku. Bilo je baš ob času, ko je osebe opravljalo zadnja dela in je ostalo še kakšnih trideset klientk. Ženske so zakrčale, toda prestrašile se niso.

Z največjo naglico so se oborožile z vsemi škafami kreme, škarjami in drugim orodjem, ki je bilo pri roki in na razbojnice se je vsula takšna toča vseh mogočih predmetov, da so kar obstrmeli. Toda za dolgo znanje ni bilo časa. Premoč, ki se jim je postavila po robu, jih je poglajala v hiter beg. Uspelo jim je pograbit samo še blagajno z napitninami, v kateri je bilo kakšnih 300 dolarjev, za to pa so odnesli tudi razrgane obleke in hude praske po obrazih.

MEDICINSKE IVERI

Zivahno duševno življenje, veselje do življenja in delo združujejo telesno propadanje.

Vedro nastrojenje poživlja krvni obtok ter ohranja mladost. Veder človek je bolj-ši nego slabovoljni.

Belci kruh vsebuje zadosti fosforja, kalcija, klor, natrija in joda a komaj sledove magnezija, kalija in železa. Rženi kruh ima zadosti teh rudnin.

Kava vsebuje 1,3 odstotka kofeina, skodelica kave približno 0,10 do 0,12 odstotka kofeina. Čaj vsebuje 3,5 odstotka teina in 30 odstotkov črsove kisline.

auški policijski ravnatelj anonimno pismo, ki mu je sporočalo, da Courrenau vendarle ni umrl naravne smrti. Žena ga je spravila s poti s pomočjo svojega ljubimca. Elizabeta so nato strogo zadržali. Sprva se je obnašala kot žalujoča vdova, ko pa je morala odgovarjati na čedalje težja in neprijetna vprašanja, je nazadnje priznala, da je svojega moža na nasvet nekega Camouja, ki stanuje v isti hiši, zastrupila. Pri tem ni kazala nobenega posebnega kesa. Ko so se Camouja aretirali, so ugotovili naslednje podrobnosti:

Camou in Elizabeta sta že po prvem srečanju ugaljala drug drugemu. Žena je svojega moža pogosto nagovarjala, naj bi se ločila, da bi mogla mirno živeti s Camoujem, toda mož ni hotel o tem ničesar slišati. Tako sta Elizabeta in Camou videla edini izhod v tem, da Courrenauja nasilno odstranita. Priskrbela sta si digitalina in 22. oktobra je žena dala možu strup v čaj. Učinka ni bilo nobenega. 25. oktobra je Courrenaujeva dala možu večjo količino strupa, ki je povzročila njegovo nenadno smrt.

Policija pa je ugotovila, da ima Courrenaujeva še en podoben zločin na vesti. V Belinu na južnem Francoskem, kjer je prej živela, je njena mati isto tako nenadno umrla. Menili so, da jo je pobrala akutna srčna slabost. V resnici je bila pa stvar drugačna. Elizabeta, ki je bila tedaj še neporočena, se je bila zaljubila v nekega maroškega vojaka in ker mu je mati prepovedala vstop v hišo, se je hotela hči maščevati. Hamou, kakor se je imenoval vojak, ji je nekega dne izročil zavojček digitalina in zverinska hči ni oklevala, pri-mešati ga materi v več dozah, dokler ni stara žena po desetih dneh umrla mučne smrti. Tudi glede tega umora ni pokazala Courrenaujeva nobenega očitka vesti, zvrčala je krivdo na svojega nekdanjega ljubimca, ki ga je dala policijska oblast aretirati.

**Pol stoletja že deluje CMD,
darujmo še za pol stoletja!**

Nemirna Palestina

Pri Jaffi so uporniki zažgali petrolejski vod. Slika je bila posneta v trenutku eksplozije

Obnavljanje organizma

Čim višja razvojna stopnja, tem manjša regeneracijska sposobnost

Regeneracija je sposobnost organizma, da nadomesti izgubljene dele z novimi. To sposobnost imajo nižjevrstne živali v veliki meri. Če neke mikrobe prerežejo čez polovico, jim sprednji del stori nov zadnji del in zadnji del dobi nov sprednji del.

Regeneracijsko sposobnost nahajamo pri rastlinah, enostaničnih in večstaničnih živalih do sesalcev in človeka. Čim višje pa stoji bitje na razvojni lestvici, tem manjša mu je regeneracijska sposobnost. Da imajo mladi individui večjo regeneracijsko sposobnost nego stari, je dejstvo, ki ga opazujemo v vsej razvojni vrsti živalstva. Odrasli rep kuščarice se nadomesti z novim repom. Posebno dobro regeneracijsko sposobnost imajo črvi. Pri nekaterih vrstah zadostuje stoti del prejšnjega črva, da zraste iz njega nov črv.

Pri človeku je regeneracija v primeri z drugimi živalmi majhna, a vendar ne manjka popolnoma in je zelo važna. Če bi človeško telo ne imelo regeneracijske zmožnosti, bi se nobena rana ne mogla zaceliti. Rane in okvare na koži se zaprejo polagoma s tem, da zraste od roba nova koža. Med vsemi tkivi pa imajo ko-

sti najboljšo regeneracijsko sposobnost. Če izrežemo kos golenice, se manjkajoči del tako popolnoma nadomesti, da pozneje v röntgenski sliki ni opaziti nobenega sledu o tem. Na podoben način se obnavlja kosi kit in mišična vlakna. Slabše se obnavlja živčno tkivo, ganglionske stanice se pa sploh ne obnavljajo.

Neverjetno se sliši...

...da napravi navadna muha do 330 udarcev s krili na sekundo;

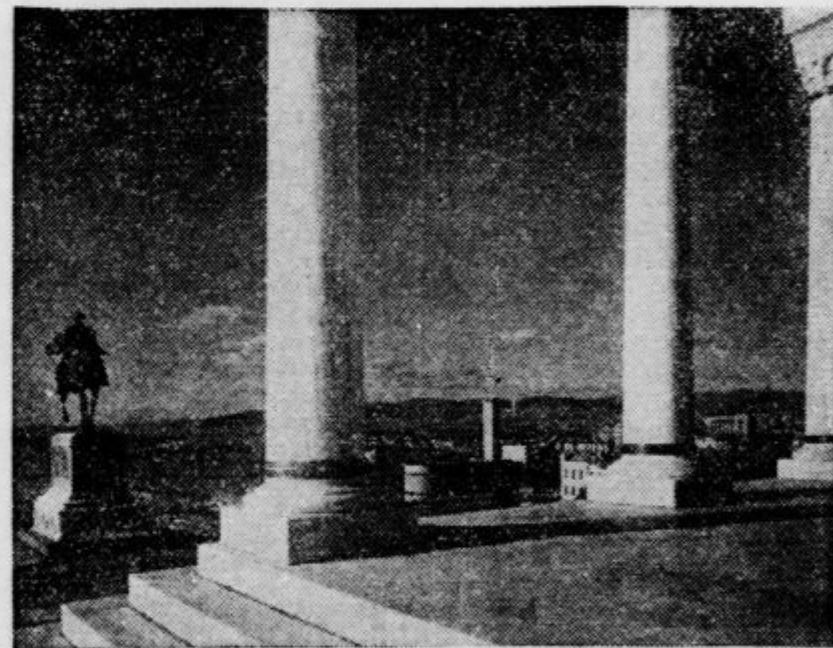
...da je čile povprečno 25-krat tako dolg kakor širok;

...da zdrži preko mosta Henryja Hudsona, ki vodi preko reke Harlema v New Yorku, vsak dan povprečno 22.222 avtomobilov;

...da gradijo v Buenos Airesu 140 m široko, krasno cesto, ki bo imela v vsako smer tri vozišča, in to za počasna, hitrejša in najhitrejša vozila;

...da hrani njujorški muzej najstarejši kos kruha na svetu, ki so ga našli v grobu neke Egiptanke in so ga spekli 1500 let pred našim štetjem.

Monumentalnost v Ankari

Kdo bi si utegnil predstavljati, da je ustvaril pokojni Atatürk sredi anatolske puščave moderno mesto? In vendar je res. Pričujoča slika iz Ankare priča, da ne pogrša mesto niti monumentalnih zgradb

Delavski bataljoni na Češkoslovaškem

Organiziranje delavskih bataljonov iz nezaposlenih na Češkoslovaškem hitro napreduje. Doslej je ustanovljenih ali ustanovljajo se osem bataljonov, ki bodo s svojim delom pričeli še ta teden. Z začetkom prihodnjega tedna bo na Češkem delalo osem bataljonov nezaposlenih, na Moravskem pa pet.

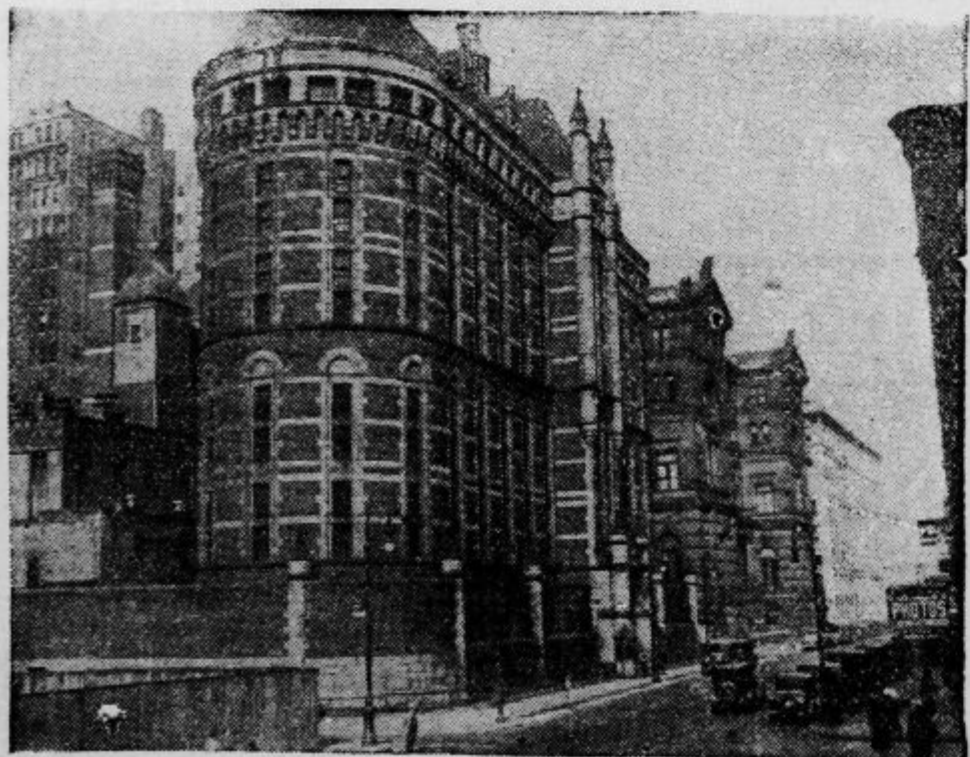
Lekarniška kača je izginila

Od 1. oktobra dalje ni v Nemčiji nobene lekarne več, ki bi bila v židovskih rokah. Izginil je tudi stari simbol lekarniškega kača, ki brizga svoj strup v kelih. Izginiti je moral, ker gre za simbol maloazijskega božanstva. Novi simbol nemških lekarn je starogermansko runo, znak za moč in zdravje.

Vino umorilo otroka

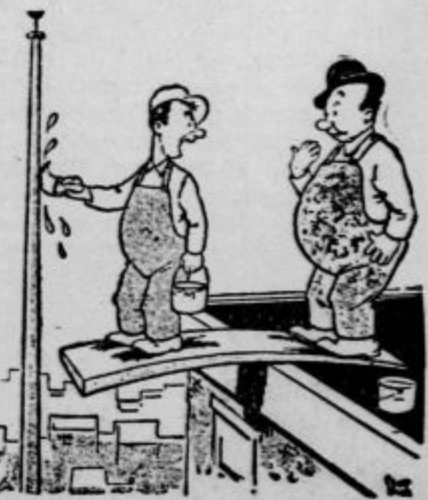
Žena nekega pariskega delavca je odšla ob devetih zjutraj z doma in je pustila brez nadzorstva svojega triletnega sinčka, svojega osemletno hčer pa je spremlila v šolo. Ko se je čez uro vrnila, je našla otroka v nezavesti ležečega na tleh. Dvignila ga je — in otrok je izbruhal veliko količino rdečkaste tekočine. V materini odsotnosti je namreč malček izpraznil literško steklenico rdečega vina in je nato umrl.

Jetnišnica napredaj

V New Yorku prodajajo jetniško poslopje, opremljeno z vso moderno udobnostjo. Oblasti so namreč prišle do prepričanja, da se komfort za zločince ne izplača...

VS AK DAN ENA

»Kaj stojš tukaj in zijaš vame kakor kakšen lipov bog! Prinesi mi rajši lonec barve!«
(»Everybody's weekly«)

